

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	<u>інститут економіки та бізнес-освіти</u>
Кафедра	<u>фінансів і бухгалтерського обліку</u>
Спеціальність	<u>071 «Облік і оподаткування»</u>
Форма здобуття освіти	<u>денна</u>

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

ЗУБАЛІЙ АМІНИ АНДРІЇВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему **ОБЛІК ТА АНАЛІЗ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА**

(повна назва теми)

за матеріалами **ТОВ «РУДОМАЙН»**

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник **д.е.н. професор** **КУЗЬМІНСЬКИЙ Ю.А.**

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри

від 16 червня 2025р. № 13

Завідувач кафедри _____

(підпис)

к.е.н., доцент О.В.Неізнєстна

Наук. ступінь, вчене звання

Ініціали, прізвище

ЗАЯВА

Я, Зубалій Аміна Андріївна, засвідчую, що кваліфікаційна бакалаврська робота на тему «Облік і аналіз капітальних інвестицій» написана мною самостійно. Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

10.06.2025 року
(дата)

(підпис)

А. ЗУБАЛІЙ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет *інститут економіки та бізнес-освіти*
Кафедра *фінансів і бухгалтерського обліку*
Спеціальність *071 «Облік і оподаткування»*
Форма здобуття *денна*
освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач
кафедри

О.В.Неізнєстна

(підпис) *(прізвище, ініціали)*

« 04 » квітня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ
Зубалій Аміні Андріївни

1. Тема роботи: Облік та аналіз капітальних інвестицій підприємства
Керівник роботи: д.е.н. професор Кузьмінський Ю.А.
затверджені наказом закладу вищої освіти від « 04 » квітня 2025 р.
№ 226-ст
2. Строк подання здобувачем роботи до «07» червня 2025 р.
3. Зміст кваліфікаційної роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Економічна сутність та класифікація капітальних інвестицій, нормативно-правове регулювання їх обліку.

Характеристика підприємства та його облікової політики щодо капітальних інвестицій

Документування операцій з капітальними інвестиціями та його удосконалення

Аналітичний та синтетичний облік капітальних інвестицій, розкриття інформації в звітності

Розділ 2. АНАЛІЗ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Аналіз складу, структури та динаміки капітальних інвестицій підприємства

Оцінка ефективності капітальних інвестицій підприємства

Аналіз ризиків інвестиційної діяльності

Об'єкт дослідження: процес бухгалтерського обліку та аналізу капітальних інвестицій на промисловому підприємстві ТОВ «РУДОМАЙН»

Предмет дослідження: теоретичні та методичні положення бухгалтерського обліку та аналізу капітальних інвестицій.

Мета кваліфікаційної роботи: поглиблення теоретичних і практичних засад з обліку й аналізу капітальних інвестицій, що відбуваються на підприємстві з визначенням шляхів їх адаптації до сучасних умов.

5. Дата видачі завдання « 04 » квітня 2025р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів КБР	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	до 01.05.2025	
2	Підготовка розділу 2	до 23.05.2025	
3	Отримання відгуку від наукового керівника	до 07.06.2025	
4	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 10.06.2025	
5	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 13.06.2025	Реєстраційний № _____ « 13 » червня 2025 р.
6	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	14.06.2025	
7	Підготовка до захисту в ЕК	до 16.06.2025	

Завдання підготував науковий керівник

_____

(підпис)

Кузьмінський Ю.А.

(прізвище та ініціали)

Завдання одержав

_____

(підпис)

Зубалій А.А.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Зубалій А.А. Облік та аналіз капітальних інвестицій підприємства –
Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Державний університет економіки і технологій. Кривий Ріг, 2025.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена дослідженню методики обліку капітальних інвестицій та їх аналізу в сучасних умовах господарювання промислових підприємств. Досліджено визначення капітальних інвестицій у нормативних документах та висвітлено погляди різних учених щодо їх сутності. Відображено класифікацію капітальних інвестицій за різними ознаками, яка має важливе значення для формування належної організації обліку на підприємстві. Досліджено організаційно-економічні показники діяльності ТОВ «РУДОМАЙН» та його облікової політики. Описано вимоги щодо використання існуючих первинних документів з обліку витрат, пов'язаних із здійсненням капітальних інвестицій. Для належного документування операцій із капітального інвестування запропоновано графік документообороту. Узагальнено підходи щодо відображення капітальних витрат, які пов'язані зі створенням чи придбанням необоротних активів, а також які включаються до первісної вартості таких об'єктів, на рахунках обліку. Запропоновано впорядкувати облік через введення додаткових субрахунків, які задовольнятимуть різні інформаційні потреби щодо аналізу і контролю капітальних інвестицій на підприємстві. Проведено аналіз капітальних інвестицій в Україні, аналіз складу, структури та динаміки капітальних інвестицій підприємства, надана оцінка ефективності капітальних інвестицій підприємства та ризикам інвестиційної діяльності.

Ключові слова: капітальні інвестиції, облік, витрати, класифікація, первісна вартість, необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, оцінка, ефективність капітальних інвестицій

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	10
1.1. Економічна сутність та класифікація капітальних інвестицій, нормативно-правове регулювання їх обліку	10
1.2. Характеристика підприємства та його облікової політики щодо капітальних інвестицій	17
1.3. Документування операцій з капітальними інвестиціями та його удосконалення	24
1.4. Аналітичний та синтетичний облік капітальних інвестицій, розкриття інформації в звітності	29
Висновки до розділу 1	41
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	44
2.1. Аналіз складу, структури та динаміки капітальних інвестицій підприємства	44
2.2. Оцінка ефективності капітальних інвестицій підприємства	59
2.3. Аналіз ризиків інвестиційної діяльності	64
Висновки до розділу 2	69
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	83

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

1. грн. – гривні
2. дод. – додаток
3. ЗУ – Закон України
4. КІ – капітальні інвестиції
5. МНМА – малоцінні необоротні матеріальні активи
6. МФУ – Міністерство фінансів України
7. ОЗ – основні засоби
8. НА – нематеріальні активи
9. ІНМА – інші необоротні матеріальні активи
10. од. – одиниці
11. НП(С)БО – Національне Положення(стандарт) бухгалтерського обліку
12. р. – рік;
13. рах. – рахунок;
14. рис. – рисунок

ВСТУП

Україна постає перед об'єктивною необхідністю активізації створення конкурентоздатних господарських систем, модернізації та реконструкції діючих господарських структур, забезпечення диверсифікації капіталу підприємств у напрямі інноваційно орієнтованих структурних перетворень. Повномасштабна війна стала новим фактором впливу на рівень ділової активності та інвестиційного середовища в Україні.

Капітальні інвестиції мають важливе значення для стабільного економічного розвитку підприємства. Достатнє інвестування є запорукою оновлення та зміцнення матеріально-технічної бази виробництва, підвищення його ефективності, забезпечення конкурентоспроможності. Матеріально-ресурсне забезпечення виробництва прямо залежить від обсягів, структури і напрямків інвестицій - вкладень у будівництво, придбання техніки та обладнання, ремонту й модернізації виробничих об'єктів, запровадження нових технологій тощо.

Облікове відображення капітальних інвестицій має ключову роль в системі управління інвестиційною діяльністю підприємства. Адже для прийняття ефективних управлінських рішень, належного функціонування систем контролю та аналізу інвестиційної діяльності необхідна відповідна інформаційна база, яка формується у системі бухгалтерського обліку підприємства. Відтак повне та об'єктивне розкриття інформації про капітальні інвестиції в бухгалтерському обліку є вкрай актуальним.

Метою роботи є поглиблення теоретичних і практичних засад обліку й аналізу ефективності капітальних інвестицій, що відбуваються на підприємстві з визначенням шляхів їх адаптації до сучасних умов.

Враховуючи останні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та аналізу капітальних інвестицій, поставленні наступні завдання при виконанні кваліфікаційної роботи:

- розкрити економічну сутність капітальних інвестицій, представити їх класифікаційні групи;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства та оцінити зміст його облікової політики щодо капітальних інвестицій;
- дослідити особливості процесу документування операцій з капітальними інвестиціями та шляхи його удосконалення;
- розглянути аналітичний та синтетичний облік капітальних інвестицій та порядок відображення їх стану у фінансовій звітності;
- провести аналіз стану капітального інвестування в Україні та у ТОВ;
- надати оцінку ефективності капітальних інвестицій на підприємстві;
- представити методику аналізу ризиків інвестиційної діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку та аналізу капітальних інвестицій на промисловому підприємстві ТОВ «РУДОМАЙН».

Предметом дослідження є теоретичні та методичні положення бухгалтерського обліку та аналізу капітальних інвестицій.

В процесі дослідження використовувалися наукові методи, засновані на діалектичному методі пізнання. При дослідженні теоретичних аспектів обліку капітальних інвестицій застосовувалися методи індукції та дедукції – для визначення місця капітальних інвестицій в загальних інвестиціях підприємства; методи теоретичного узагальнення і порівняння – для розкриття сутності поняття «капітальні інвестиції». Для вирішення завдань обліку капітальних інвестицій застосовано методи спостереження, порівняння, конкретизації, аналогії, абстрагування, аналізу бухгалтерських рахунків. При проведенні аналізу – групування, порівняння та історичний метод.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти, офіційна інформація та статистично-аналітичні дані Державного комітету статистики України, наукові публікації вчених з проблеми дослідження, ресурси Internet та результати особистих досліджень.

РОЗДІЛ 1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

1.1 Економічна сутність та класифікація капітальних інвестицій, нормативно-правове регулювання їх обліку

Україна постає перед об'єктивною необхідністю активізації створення конкурентоздатних господарських систем, модернізації та реконструкції діючих господарських структур, забезпечення диверсифікації капіталу підприємств у напрямі інноваційно орієнтованих структурних перетворень. Ефективним джерелом матеріального забезпечення та стимулом таких перетворень можуть стати капітальні інвестиції, під якими зазвичай розуміють придбання фізичних активів компанією для використання в досягненні її довгострокових бізнес-цілей і завдань.

«Повномасштабна війна стала новим фактором впливу на рівень ділової активності та інвестиційного середовища в Україні. Так, інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України у першій половині 2022 року впав на пів пункту та склав 2,17 балів з 5-ти можливих, що є найнижчим значенням з 2013 року» [14].

Вивчення інвестиційних процесів на промислових підприємствах є важливим економічним дослідженням. Зумовлено це тим, що інвестиції торкаються найглибших основ господарської діяльності та водночас визначають процес економічного розвитку держави. Нині інвестиції являють собою засіб забезпечення умов виходу з негараздів, підвищення технічного прогресу, якісних зрушень у народному господарстві, зростання якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях.

Існує велика кількість визначень поняття «інвестиції». Економічну сутність цього поняття вивчали як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: Дерій В.А., Камінська Т.Г. [6], Ізмайлов Я.О. [8], Крупка Я.Д., Майорова Т. В. [15], Радевич

Т.В. [37], Шишка Р. С., Ярмолюк О. Ф. [47], та інші. Варто зазначити, що не існує вичерпного й загальноприйнятого визначення терміна «інвестиції», яке б відповідало потребам сьогодення.

Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що в основному розумінні означає «вкладати». У більш широкому розумінні інвестиції розглядаються як вкладання капіталу й при цьому його збільшення в майбутньому.

До початку 90-х рр. в Україні категорії «інвестиції» не знаходилося місця ні в теорії, ні в практиці. Уперше це поняття з'явилося в літературі під час розгляду поняття «капітальні вкладення». Коли в Україні почали формуватися ринкові відносини, то змінилися й наукові засади сутності інвестицій, з'явилися основні підходи до їх оцінки, а також методи та принципи здійснення інвестиційної діяльності [14].

Головним періодом інвестиційних досліджень вважаються 90-ті рр., коли проблемам теоретичного вивчення категорії «інвестиції» та головним її процесам приділялася значна увага. Французький економіст П. Массе дає таке визначення: «Інвестиції – це акт обміну сьогоdnішнього задоволення потреби на очікування задоволення її в майбутньому за допомогою інвестиційних благ» [1, с. 27].

Необхідно розділяти поняття «інвестиції» та «капітальні вкладення». Хоч інвестиції здійснюються здебільшого у формі капітальних вкладень, проте вони значно ширші за основним змістом, ніж капітальні вкладення. Вони охоплюють так звані реальні інвестиції (капітальні вкладення) і портфельні (фінансові) інвестиції. «Капітальні інвестиції» є складовою частиною інвестицій, що спрямовані на переоснащення й відтворення виробничих і невиробничих активів.

Завдяки капітальним інвестиціям реалізуються найефективніші форми суспільної організації виробництва: його спеціалізація, кооперування й комбінування. Капітальні інвестиції включають реконструкцію, модернізацію, технічне переоснащення підприємства.

На нормативному рівні поняття «капітальні інвестиції» закріплено в різних законодавчих актах та по-різному. Так, в Податковому кодексі України капітальні інвестиції – це «господарські операції, які передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм ПКУ»[26].

НП(С)БО 7 «Основні засоби» містить визначення «капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи», як витрат на будівництво, реконструкцію, модернізацію (інші поліпшення, що збільшують первісну (переоцінену) вартість), виготовлення, придбання об'єктів матеріальних необоротних активів (у тому числі необоротних матеріальних активів, призначених для заміни діючих, і устаткування для монтажу), що здійснюються підприємством [21].

У міжнародних стандартах обліку визначення «капітальних інвестицій» не наведено. МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» розкриває поняття інвестиційної діяльності як «придбання і продаж довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів».

В інших стандартах регламентовано порядок розкриття інформації в обліку та звітності операцій, пов'язаних із об'єктами капітального інвестування: інвестиційною нерухомістю, капітальним будівництвом, основними засобами, нематеріальними активами, біологічними та кваліфікаційними активами. Крім поняття «капітальні інвестиції» використовуються й інші поняття та терміни, зокрема: «капітальні вкладення», «інвестиції», «інвестиційна діяльність».

Так, Закон України «Про інвестиційну діяльність» наводить таке визначення: «капітальними вкладеннями є інвестиції, що спрямовуються на створення (придбання), реконструкцію, технічне переоснащення основних засобів, очікуваний строк корисної експлуатації яких перевищує один рік».

Інше визначення, але подібне за змістом, є у постанові Кабінету міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» [32], капітальні інвестиції – «інвестиції, що

спрямовуються у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання, створення необоротних активів (включаючи необоротні матеріальні активи, призначені для заміни діючих, і устаткування для здійснення монтажу), а також авансові платежі для фінансування капітального будівництва».

Найбільш змістовним, є визначення капітальних інвестицій у наказі Державного комітету статистики України «Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій» – це «інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів, термін служби яких перевищує один рік» [30].

Щодо економічного змісту капітальних інвестицій, то Майорова Т.В. [15], вважає, що це «особливий вид інвестицій, який уособлює у собі широкий спектр напрямів та процесів, що відбуваються у суспільному відтворенні». Їх вплив на економіку країни пов'язаний із утворенням капіталу (інвестиції – це потік, а капітал – запас). Тому кожна одиниця інвестицій, тобто потоку, збільшує капітал, тобто запас. Але це не означає, що обсяг капіталу стає більшим на величину інвестицій. Тут слід враховувати, що наявний капітал постійно зношується в процесі виробництва і потребує відновлювальних інвестицій. Це означає, що обсяг капіталу формується під впливом двох протилежних сил: інвестування, яке збільшує обсяг капіталу, і зношення (амортизації), яке зменшує обсяг капіталу.

Тому, у процесі дослідження капітальних інвестицій важливе значення має їх відтворювальна структура, яку можна класифікувати за наступними напрямками: капітальне будівництво; придбання основних засобів та нематеріальних активів; виготовлення основних засобів та нематеріальних активів; модифікація, модернізація, дообладнання машин і устаткування та транспортних засобів. Участь капітальних інвестицій у процесі відтворення основних засобів представлено рис.1.2.

Капітальні вкладення приймають участь у відтворенні основних засобів, що являє собою процес безперервного їх поновлення. «Відтворення має дві

форми: просте відтворення, коли витрати на відшкодування зносу основних фондів відповідають за величиною нарахованої амортизації, та розширене відтворення, коли витрати на відшкодування зносу основних засобів перевищують суму нарахованої амортизації. Витрати капіталу на відтворення основних фондів мають довгостроковий характер і здійснюється у вигляді довгострокових капітальних інвестицій на нове будівництво, на розширення і реконструкцію виробництва, на технічне переозброєння» [24].

Просте та розширене відтворення розрізняється ще тим, що при простому відтворенні основних засобів здійснюється заміна окремих зношених частин основних засобів або заміна старого устаткування на аналогічне, тобто в процесі простого відтворення постійно відновлюється попередня виробнича потужність. Джерелом фінансування зношених основних засобів є нарахована сума амортизації.

При розширеному відтворенні кожного наступного циклу здійснюється кількісне і якісне зростання основних засобів. Тобто розширене відтворення, навпаки, передбачає кількісне та якісне збільшення діючих основних засобів або придбання нових основних засобів (капітальні вкладення), які забезпечують вищий рівень продуктивності устаткування

Для належної організації обліку та контролю за здійсненням капітальних інвестицій важливо науково обґрунтувати їх класифікацію (табл.1.1). «Капітальні інвестиції групуються за репродуктивною і технологічною структурами, за призначенням, за галузями національної економіки, відповідно до методів виконаної роботи, ступеня готовності, джерел»[10].

Таблиця 1.1

Класифікація капітальних інвестицій для організації обліку та контролю

<i>Класифікаційна ознака</i>	<i>Групування</i>
за репродуктивною структурою	– нове будівництво; – розширення; – реконструкцію, технічне переозброєння та забезпечення потужностей існуючих підприємств.
за технологічною структурою	– витрати на будівельно-монтажні роботи, – витрати на придбання всіх видів обладнання;

<i>Класифікаційна ознака</i>	<i>Групування</i>
	– інструменти та інвентар; – інші капітальні роботи та витрати.
за способом виконання робіт	– господарські; – підрядні.
за напрямом використання	– виробничі – невиробничі
за джерелами фінансування	– централізовані; – децентралізовані.
за джерелами створення	– власні кошти підприємства; – використання бюджетних коштів; – позабюджетних фондів; – та інші джерела фінансування

Джерело: [10]

Отже, капітальні інвестиції – це витрати на будівництво нових, розширення, реконструкцію та технічне переобладнання наявних основних засобів виробничого та невиробничого призначення. Витрати на капітальний ремонт будівель, споруд та інших видів основних фондів до капітальних вкладень не зараховують, тому ці витрати до інвестиційних віднести не можна.

До капітальних вкладень належать лише капітальні видатки у частині капітального будівництва та реконструкції чи реставрації.

За умов євроінтеграції та глобалізації вітчизняної економіки соціально-економічний розвиток України неможливий без достатнього фінансування капітальних інвестицій, насамперед у модернізацію виробництва високотехнологічних та конкурентних товарів з високою доданою вартістю, та нарощування їх експорту, а також запровадження інноваційних і енергоощадних технологій.

Процес залучення капітальних інвестицій в економіку України суттєво загальмований впливом воєнного стану, політичної та економічної криз останніх років. У наслідок цього активізувались інфляційні процеси, знизився інвестиційний потенціал державного бюджету, погіршився фінансовий стан підприємств, зріс вплив банківських депозитів, збільшилась кількість збиткових фінансово-кредитних установ, скоротились обсяги банківського

кредитування підприємств, знизилась інвестиційна активність іноземних інвесторів. Чималою мірою вповільнення інвестиційного процесу в Україні зумовлене потужним податковим тягарем та недосконалою законодавчою базою, насамперед у сфері захисту прав інвесторів.

1.2 Характеристика підприємства та його облікової політики щодо капітальних інвестицій

ТОВ «РУДОМАЙН» – є підприємством з видобутку залізорудної сировини відкритим способом. Родовище багатих залізних руд – кар’єр «Південний» знаходиться в південній частині Саксаганського району м. Кривий Ріг, в трьох кілометрах на південь від залізничної станції «Шмаково» ДП Укрзалізниця». Корпоративна структура товариства наведена у додатку А.

«Товариство активно працює на території України, СНД і Європи. Починаючи з 2005 року на підприємстві було перероблено понад 20 мільйонів тонн некондиційних руд Криворізького залізорудного басейну. Довгі роки підприємство співпрацює як з вітчизняними, так і з західними партнерами, серед яких можна виділити: US Steel Kosice (Словаччина), Liberty Ostrava a.s. (Arcelor Mittal Steel Ostrava Чехія), ISD Dunafer Co. Ltd (Угорщина), ПАТ «ММК ім. Ілліча», ПАТ «Алчевський металургійний комбінат», ПАТ «Дніпровський металургійний завод», Zelezara Smederevo (Сербія), Lafarge Ciment (Moldova) SA, ПАТ «Подільський цемент», ПАТ «Івано-Франківськцемент», ПАТ «Хайдельберг Цемент Україна», Кривеццементошіфер, Красносельскстройматеріали, Білоруський Цементний Завод» [42].

За роки успішної роботи вироблено понад двадцять мільйонів тонн руди. Кількість готової продукції, з вмістом заліза від 50% до 63% і фракцією 0-10 міліметрів, становить півтора мільйона тонн на рік.

Підприємство постійно розвивається, щороку збільшуються потужності виробництва, закуповується і модернізується обладнання.

Проведемо аналіз основних організаційно-економічних показників діяльності ТОВ «РУДОМАЙН» з використанням даних фінансової звітності ф.1 «Баланс (звіт про фінансовий стан)» та ф.2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (додаток Б), які узагальнені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Фінансові показники діяльності ТОВ «РУДОМАЙН»

Організаційні та фінансові показники	Роки		Динаміка змін	
	2023	2022	тис. грн.	%
Дохід	2 292 931 000,0	2405 494 000,0	-112563000,0	-5,0
Чистий прибуток	-76 229 000,0	380 503126,0	-456732874,0	- 120,0
Активи	2 510 109 000,0	2 456 986 000,0	+53123000,0	2,0
Зобов'язання	304 066 000,0	196 153 000,0	+107913000,0	55,0
Кількість працівників	1 068	1 146	-78	- 7,0

Джерело: [41]

Відповідно до фінансової звітності за 2023 рік ТОВ «РУДОМАЙН» за результатами діяльності має суттєве зниження чистого прибутку на 456732,0 т. грн. що складає 120%. На зниження фінансового результату вплинули дохід, який склав у 2023 році 2 292931,0 тис.грн., що на 5% менше за аналогічний показник попереднього періоду.

На загальне зменшення доходів у 2023 році вплинуло повномасштабне вторгненням рф до України та коливання цін на руду на світовому ринку.

За 2023 рік спостерігається суттєве збільшення зобов'язань на 55,0% та активів на 2,0%.

Середньооблікова кількість працівників за звітний період склала 1068 чол., що на 7,0% менше за попередній період.

Основним індикатором, що характеризує фінансову стійкість підприємства, є платоспроможність, тобто достатність ліквідних активів для погашення у будь-який момент усіх своїх короткострокових зобов'язань перед кредиторами.

Для визначення ліквідності балансу використовуються відповідні групи активу і пасиву балансу. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються чотири наступні співвідношення:

- 1) $A1 \geq П1$ – не дотримано; 2) $A2 \geq П2$ – дотримано;
- 3) $A3 \geq П3$ – дотримано; 4) $A4 \leq П4$ – дотримано.

Результати аналізу ліквідності балансу свідчать, що станом на 31.12.2023 року баланс ТОВ «РУДОМАЙН» не є абсолютно ліквідним. Зниження значення показника абсолютної ліквідності зумовлене зменшенням залишків грошових коштів на рахунках товариства. Водночас значення інших показників ліквідності перевищують нормативні, що зумовлене переважанням запасів та дебіторської заборгованості у структурі балансу.

Для оцінки фінансової стійкості та платоспроможності товариства були розраховані коефіцієнти на основі даних річного балансу ТОВ «РУДОМАЙН». Отримані результати приведені у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Розрахунок фінансової стійкості і платоспроможності ТОВ «РУДОМАЙН»

№ п/п	Найменування коефіцієнта/ формула розрахунку значення	Нормативне значення	Фактичне значення :	
			01.01.2023	31.12.2023
1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,87	0,81
2	Коефіцієнт фінансової стійкості	>0,75	0,92	0,88
3	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1÷2	7,58	5,34
4	Коефіцієнт термінової ліквідності	>1	5,40	3,56
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,32	0,18

За результатами проведеного аналізу та розрахованих значень коефіцієнтів можна зробити висновок про фінансову стійкість та платоспроможність товариства. Схематично динаміку коефіцієнтів ліквідності ТОВ «РУДОМАЙН» за період 2022-2023 рр. відображено рисунком (дод. В). Таким чином, станом на 31.12.2023 р. товариство має стійкий фінансовий стан, аналіз показників ліквідності та платоспроможності дає підстави

стверджувати, що товариство не порушує правила фінансування, кредитоспроможне та привабливе як діловий партнер.

Ефективна організація бухгалтерського обліку капітальних інвестицій на підприємстві розпочинається з формування його облікової політики.

Для розкриття основ, стандартів, правил та принципів визнання, деталізації та оцінки об'єктів обліку, які необхідно використовувати для ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності затверджена та введена в дію облікова політика ТОВ «РУДОМАЙН» згідно наказу по підприємству. Облікова політика встановлює принципи визнання та оцінки об'єктів обліку, визначення та деталізації окремих статей фінансової звітності товариства.

Виходячи з нормативного визначення капітальних інвестицій, ключовими завданнями облікової політики підприємства є врахування специфіки відображення в обліку різних об'єктів капітальних інвестицій з метою формування раціональної системи інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень.

Складові елементи що включаються до облікової політики щодо капітальних інвестицій наведені рисунком 1.3.

Зміст елементів облікової політики щодо капітальних інвестицій ТОВ «РУДОМАЙН» наведено у додатку Г.

Товариство здійснює капітальні інвестиції шляхом придбання, виготовлення та поліпшення об'єктів основних засобів та інших необоротних матеріальних активів; здійснюючи придбання та створення об'єктів нематеріальних активів. Тому в обліковій політиці враховуються особливості формування первісної вартості кожного із зазначених об'єктів інвестування, визначаються перелік витрат, які несе підприємство, інвестуючи кошти або інше майно.

Рис.1.3 Основні елементи облікової політики щодо капітальних інвестицій

Джерело: складено на основі [17]

В наказі про облікову політику товариству рекомендовано прописувати критерії розмежування витрат на ремонти і поліпшення основних засобів, які залежно від свого економічного змісту можуть визнаватися капітальними інвестиціями та збільшувати первісну (переоцінену) вартість засобів, або витратами звітного періоду.

У Методичних рекомендаціях з обліку основних засобів [31], прописані можливі види капітальних поліпшень, а саме: модифікація, модернізація об'єкта основних засобів із метою продовження строку його експлуатації або збільшення виробничої потужності; заміна частин обладнання для підвищення якості продукції (робіт, послуг); упровадження більш ефективного технологічного процесу, що дозволить зменшити первісно оцінені виробничі витрати; добудова будівлі, яка збільшить площу будівлі та якість виконуваних робіт (послуг) або умови їх виконання.

Проте класифікація витрат як таких, що відповідають визначенню модернізації, реконструкції, добудови тощо, потребує уточнення в обліковій політиці конкретного підприємства, оскільки на сьогодні має суб'єктивний характер.

Витрати, що не підлягають капіталізації, наприклад, ремонти, що здійснюються для підтримки об'єкта основних засобів у робочому стані й отримання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, зараховуються до складу поточних витрат підприємства.

Рішення про характер та ознаки ремонтних робіт, тобто на що вони спрямовані - на «підтримуючий ремонт» чи «капітальні поліпшення», приймається керівником підприємства з урахуванням результатів аналізу існуючої ситуації та істотності таких витрат.

Окремими галузевими міністерствами, зокрема, транспорту, будівництва та архітектури, було зроблено спробу конкретизувати склад витрат на утримання та поліпшення основних засобів шляхом затвердження окремих положень. Так, Положенням про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту [33, п.3.16] до капітального ремонту зараховуються роботи, пов'язані із заміною кузова для автобусів та легкових автомобілів, рами для вантажних автомобілів або одночасною заміною не менш трьох базових агрегатів.

Для класифікації ремонтних робіт у приміщеннях, будівлях і спорудах Мінрегіонбуд рекомендує використовувати Примірний перелік послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій та послуг з ремонту приміщень, будинків, споруд [34].

У зазначеному переліку встановлені роботи, віднесені до технічного обслуговування і поточного ремонту, а також перелік робіт, віднесених до капітального ремонту. Проте такі класифікатори ремонтів розроблені не для всіх галузей та видів капіталовкладень.

Отже, на підприємстві для вирішення технічної сторони такого питання потрібні спеціальні знання фахівців - інженерів, техніків, технологів (при

виконанні робіт господарським способом) або фахівців підприємства, що виконують необхідні роботи (якщо ремонт або поліпшення здійснюється підрядним способом). Такі фахівці повинні дати чітку відповідь про мету та результати виконаних робіт.

Підприємству в обліковій політиці доцільно розробити власний класифікатор ремонтів для своїх об'єктів основних засобів, наприклад, Положення про ремонти і поліпшення основних засобів у вигляді додатка до наказу про облікову політику та затвердити склад комісії, яка відповідатиме за розподіл витрат на поточні ремонти та капітальні інвестиції.

В обліковій політиці товариства приділена увага питанням первинного обліку капітальних інвестицій, документообігу та затверджено робочий план рахунків з обліку капітальних інвестицій.

1.3 Документування операцій з капітальними інвестиціями та його удосконалення

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» наведено таке визначення: «первинний документ – документ, який містить відомості про господарську операцію» [29] та містяться основні вимоги до складання первинних документів.

Документування є першим етапом бухгалтерського обліку, який включає в себе: реєстрацію та фіксацію інформації про факти, операції, процеси, її обробку та узагальнення. За принципом повного висвітлення усі без винятку операції, які підлягають обліку, повинні оформлюватися первинними бухгалтерськими документами. До оформлення первинних документів необхідно виконувати вимоги визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Первинні

документи можуть бути складені у паперовій або в електронній формі та повинні мати обов'язкові реквізити (додаток Д).

Кожна господарська операція щодо капітальних інвестицій повинна бути оформлена відповідним первинним документом визначеної форми. Через скасування Держстатом типових форм обліку основних засобів та нематеріальних активів підприємства можуть самостійно розробляти такі документи, або користуватися примірниками, які вже є для бюджетних підприємств. Так, у Наказі Мінфін України за № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» [35], господарські операції із зарахування об'єктів незавершених капітальних інвестицій до складу ОЗ (як придбаних, так і створених (виготовлених) власними силами), а також із введення в експлуатацію безплатно отриманих ОЗ оформляються із використанням: або акту приймання-передачі, Акту введення в експлуатацію основних засобів, або іншої форми, затвердженої розпорядчим документом установи про організацію бухгалтерського обліку. Перелічені «типові форми з обліку та списання основних засобів можуть застосовуватися юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності» [35]. Більш детальна зазначених типових форм наведена у додатку Е.

Система обліку інвестицій вимагає належного документального відображення процесів капітального будівництва, придбання, виготовлення, поліпшення (модифікації, реконструкції) об'єктів довгострокових необоротних активів. Операції з інвестування оформляються різними первинними документами залежно від виду капіталовкладень, каналів надходження активів, способів виконання будівельно-монтажних робіт.

Отже, на основі наведеної схеми первинного документообігу по капітальних інвестиціях, всі операції з документування умовно можна розділити на 2 рівні: перший рівень – це формування первісної вартості

окремих об'єктів капітального інвестування, або з обліку витрат на модернізацію, другий – введення їх в експлуатацію.

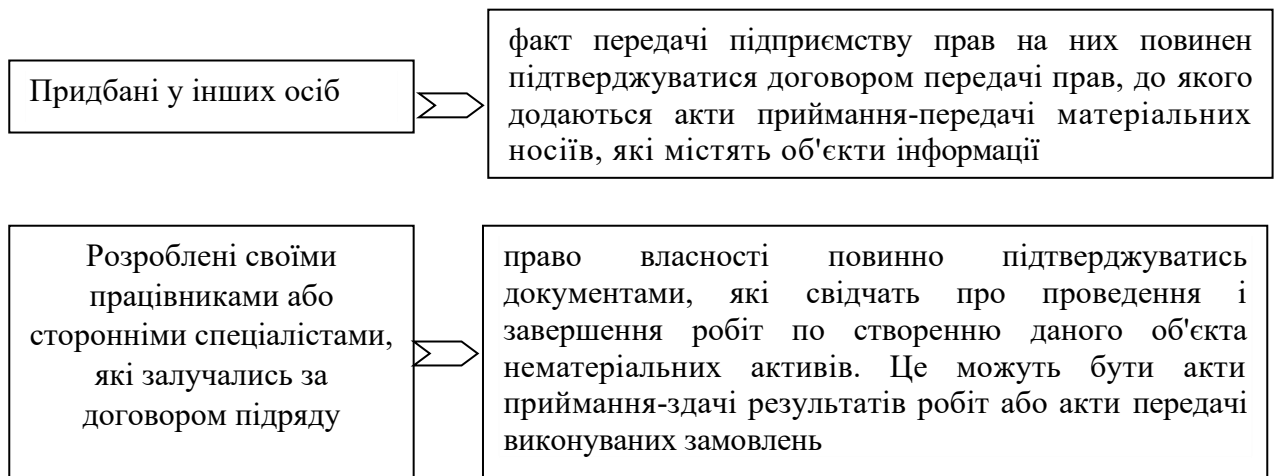
Якщо капіталовкладення здійснюється у придбання активів, підприємством укладається з постачальником двосторонній договір, у якому вказуються умови постачання, вимоги до об'єктів капіталовкладень, що поставляються, терміни і розміри поставок, строки сплати, штрафні санкції за невиконання умов договору. Первинними документами з придбання таких активів є накладні, рахунки-фактури, товарно-транспортні та податкові накладні, платіжні інструкції, виписки банку та інші.

При здійсненні будівництва підрядним способом укладається договір підряду між підприємством та будівельною організацією на весь обсяг і термін будівництва, складається проектно-кошторисна документація, титульні списки, графіки передачі обладнання й матеріалів.

У разі здійснення капітального будівництва або поліпшення об'єкта господарським способом витрати відображаються в обліку за статтями відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» на підставі лімітно-забірних карток, нарядів, облікових листків праці та виконаних робіт, рапортів на погодинну роботу, розрахункових відомостей; накладних, бухгалтерських довідок тощо.

Так як особливою ознакою нематеріальних активів є відсутність матеріальної форми, важливе значення набуває документ, що ідентифікує нематеріальні активи, тобто підтверджує існування об'єкту капітальних інвестицій у формі нематеріальних активів. Наприклад, право користування землею приймається на облік на підставі оформленої відповідно до чинного законодавства документації, що підтверджує право підприємства на земельну ділянку. Право на винахід, корисні моделі, промислові зразки підтверджується відповідними патентами та ліцензійними договорами. Геологічна та інша інформація про надра подається у вигляді геологічних звітів, карт та інших матеріалів.

Документальне оформлення капітального інвестування в нематеріальні активи залежить від того, створені вони силами підприємства чи придбані у інших юридичних або фізичних осіб (рис.1.5).

Рис.1.5 Документальне оформлення нематеріальних активів

Джерело: [22, с.128]

Щоб упорядкувати рух первинних документів та своєчасно їх одержувати для забезпечення бухгалтерських записів, наказом керівника товариства затверджується графік документообігу. У ньому затверджені дати створення або одержання від контрагентів документів, узяття їх до обліку, передання на опрацювання та до архіву. Графік документообігу може бути як схема, перелік чи таблиця. Головне, щоб у ньому було зазначено, хто відповідає за створення документа, як має рухатися цей документ за підрозділами підприємства й терміни виконання відповідних робіт.

Для того щоб працівники підприємства належно створювали й подавали первинні документи, за які відповідають, їм видаються витяги із графіка документообігу. Цей витяг має містити перелік документів, заповнення яких належить до обов'язків виконавця, терміни їх подання та підрозділи товариства, до яких необхідно передати ці документи.

Контроль за дотриманням графіка документообігу в товаристві здійснює головний бухгалтер, а відповідальним за збереження документів підприємства є її керівник.

За графіком документообігу бачимо, при створенні необоротних активів власними силами та будівництві господарським способом інформаційний масив значно більший, а в процесі обробки документів задіяні практично усі фахівці та бухгалтери підприємства.

1.4 Аналітичний та синтетичний облік капітальних інвестицій, розкриття інформації в звітності

Протягом останніх чотирьох років ТОВ «РУДОМАЙН» здійснювало операції з капітального інвестування, які були пов'язані зі збільшенням парку:

- екскаваторів на 21 одиницю,
- бурових верстатів – на 2 од.,
- бульдозерів гусеничних – на 6 од.,
- бульдозерів колісних – на 1 од.,
- автогрейдерів – на 3 од.,
- навантажувачів колісних фронтальних - на 13 од.

Крім того, проводився капітальний ремонт тепловозів та придбано сучасні маніпулятори та дозатори для формування вантажу в залізничних вагонах.

Для збільшення видобутку збагачених руд та зниження собівартості переробки були введені у виробництво мобільні установки:

- Дробильний комплекс (ДК) виробництва «BORATAS» (Туреччина) в кількості 2 одиниць;
- Сортувальний комплекс (СК) виробництва «BORATAS» (Туреччина) в кількості 2 одиниць;
- Мобільні магнітні сепаратори (ММС) у кількості 11 одиниць;

Для зниження екологічного впливу виробничої діяльності ТОВ «РУДОМАЙН» на регіон було введено в експлуатацію шість поливальних автомобілів (на базі HOWO, MAZ), для заливання виробничих автошляхів

Перелічені комплекси заходів посприяли мінімізації пилоутворення від виробничої діяльності підприємства.

Планом рахунків та Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства і організацій [25] рахунок 15 «Капітальні інвестиції» відноситься до Класу 1 «Необоротні активи», рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про наявність і рух основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових інвестицій, капітальних інвестицій, довгострокової дебіторської заборгованості й інших необоротних активів, а також зносу необоротних активів.

За дебетом рахунку відображається збільшення вкладень у придбання або створення матеріальних та нематеріальних необоротних активів, за кредитом - їх зменшення (введення в дію, прийняття в експлуатацію придбаних або створених необоротних активів). Вітчизняна облікова практика усі операції, пов'язані із капітальним інвестуванням, накопичує на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» за субрахунками (рис.1.4).

Рахунок 15 «Капітальні інвестиції»	→	<i>Капітальне будівництво</i> (витрати на будівництво, що здійснюється як господарським, так і підрядним способом для власних потреб підприємства)	Рах.151
	→	<i>Придбання (виготовлення) основних засобів</i> (витрати на придбання чи виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунки 10 «Основні засоби»)	Рах.152
	→	<i>Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів</i> (витрати на придбання чи виготовлення матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи»)	Рах.153
	→	<i>Придбання (створення) нематеріальних активів</i> (витрати на придбання чи виготовлення активів, облік яких ведеться на рахунку 12 «Нематеріальні активи»)	Рах.154
	→	<i>Придбання(вирощування) довгострокових біологічних активів</i> враховуються витрати на формування основної череди робочої чи продуктивної худоби (крім тварин, що враховуються на рахунку 21 «Тварини на вирощуванні і відгодівлі»)	Рах.155

Рис.1.4 Субрахунки до рахунку 15 «Капітальні інвестиції»

Джерело: [25]

Як зазначає М.І. Бондар, рахунок 15 «Капітальні інвестиції» виконує дві основні функції: калькуляційну функцію визначення собівартості (інвентарної вартості) необоротного активу; функцію розмежування процесу надходження та введення в експлуатацію необоротних активів [2].

Враховуючи багатоманітні класифікаційні ознаки капітальних інвестицій, науковці пропонують різні підходи до групування капіталовкладень в синтетичному обліку, відкриваючи до рахунку 15 «Капітальні інвестиції» субрахунки другого, третього, четвертого та інших порядків. Для організації синтетичного та аналітичного обліку капітальних інвестицій необхідно враховувати, що сутність капітальних інвестицій базується на ресурсному та витратному підходах, де «ресурсний підхід розкриває економічну сутність капітальних інвестицій у вигляді створення, будівництва, придбання, реконструкції, переоснащення, модернізації об'єктів необоротних активів, а витратний – характеризує бухгалтерську сутність, яка відображає витрати на створення необоротного активу, тобто вартісну оцінку витрачених коштів і ресурсів у ході інвестування» [47].

Тому термін «витрати» застосовують для пояснення сутності капітальних інвестицій у контексті процесів, які відбуваються в ході створення або придбання об'єкта інвестування, а сам процес інвестування є нічим іншим як ціллю понесених витрат на певний проміжок часу до моменту створення (введення в експлуатацію) необоротного активу.

Ідентифікація витрат відбувається на етапі прийняття рішення щодо вибору способу створення необоротного активу – підрядним, господарським або змішаним способом.

Першим кроком є прийняття рішення про придбання, будівництво або інший спосіб створення об'єкта необоротних активів. Також обирається форма відтворення необоротних активів, що забезпечує вибір нормативно-правового забезпечення для належного відображення в обліку витрат. Якщо зі створенням, будівництвом та придбанням норми законодавства дозволяють чітко ідентифікувати капітальні витрати, то при модернізації, реконструкції,

поліпшенні потрібно додатково обумовити, чи призведуть такі витрати до збільшення економічних вигод. Вибір способу виконання робіт або проекту капітального інвестування впливає на інформаційне забезпечення та контроль за реалізацією, ефективністю, відповідністю нормам, технічному завданню, проектній документації процесу.

При господарському способі створення необоротних активів весь процес перебуває в компетенції підприємства, що обумовлює необхідність організації обліку та контролю за усіма складовими проекту.

Підрядний спосіб перекладає виконання та матеріально-технічне забезпечення на підрядника, а отже знижується документальне навантаження на підприємство. В свою чергу, такий спосіб вимагає поглибленого контролю при прийнятті етапів робіт та проекту в цілому.

Змішаний спосіб – це поєднання попередніх варіантів організації обліку та контролю при здійсненні капітальних інвестицій. Визначення способу фінансування капітальних інвестицій більшою мірою впливає на контроль за дотриманням строків виконання проекту, якості робіт та вартісних показників, щоб хід виконання проекту перебував у межах запланованого бюджету.

Ідентифікація об'єктів інвестування в практичній діяльності відбувається на стадії документування витрат. При цьому, основний акцент у виборі документів – носіїв облікової інформації, робиться на підтвердженні витрат, а не на інвестуванні. Тому документальне забезпечення на товаристві організовується з урахуванням спрямування витрат на матеріально-відповідальних осіб та об'єкти обліку (див.табл.1.5).

Поряд зі створенням нового необоротного активу, рахунок 15 також призначений для накопичення витрат на поліпшення, модернізацію, реконструкцію, дообладнання вже діючих об'єктів. Це в тому випадку, коли такі витрати капіталізуються.

Подолянчук О. А. та Гудзенко Н. М. зазначають, що «Проблема обліку капітальних інвестицій полягає у тому, як розподілити понесені витрати і вкладення між поточними витратами та капітальними інвестиціями.

Стандартами бухгалтерського обліку визначено, що витрати, які здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані, відносять до складу витрат, а витрати, які призводять до поліпшення його функціональних властивостей, капіталізуються» [47].

Для вирішення цієї проблеми наводимо аргумент Сергєєвої Н. В., яка пропонує «... уточнення умов ідентифікації капітальних інвестицій: продовження строку експлуатації активу; зміна або оновлення основних частин; значне поліпшення техніко-економічних характеристик об'єкта; збільшення балансової вартості об'єкта на понад 50%» [39].

Детальніша інформація щодо об'єктів капітального інвестування формується на основі робочого плану рахунків, який розробляється та затверджується на кожному підприємстві індивідуально. З урахуванням змісту операцій з капітального інвестування, що відбуваються у товаристві, пропонуємо до субрахунків 151 «Капітальне будівництво», 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» відкривати аналітичні рахунки першого та другого порядків та внести їх до робочого плану рахунків.

Аналогічний підхід пропонуємо для відображення капіталовкладень в інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові біологічні активи, накопичуючи інформацію пооб'єктно як за напрямками капітального інвестування (придбання, виготовлення, модернізація, капітальний ремонт), так і за витратами.

Введення зазначених субрахунків допоможе сформувати належну облікову базу капіталовкладень за об'єктами, напрямками та джерелами інвестування, забезпечить оперативний доступ до сум здійснених капіталовкладень, задовольнить потреби внутрішніх користувачів інформації для проведення аналізу і контролю капітальних інвестицій на підприємствах.

Такий підхід значно спростить процес контролю як за внутрішніми витратами по об'єктам інвестування, так й за розрахунками з підрядниками.

Аналогічний підхід пропонуємо для відображення капіталовкладень в інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові

біологічні активи, накопичуючи інформацію пооб'єктно як за напрямками капітального інвестування (придбання, виготовлення, модернізація, капітальний ремонт), так і за витратами.

Введення зазначених субрахунків допоможе сформувати належну облікову базу капіталовкладень за об'єктами, напрямками та джерелами інвестування, забезпечить оперативний доступ до сум здійснених капіталовкладень, задовольнить потреби внутрішніх користувачів інформації для проведення аналізу і контролю капітальних інвестицій на підприємствах.

Розглянемо бухгалтерський облік капітальних інвестицій, пов'язаних із капітальним будівництвом. До витрат, які включаються до собівартості капітального будівництва, є:

- вартість підготовки будівельного майданчика;
- початкові витрати на транспортування та заготівельні витрати основних засобів;
- витрати по страхуванню ризиків;
- витрати на установку, монтаж та налагодження будівельного обладнання;
- витрати на послуги спеціалізованих підприємств та фахівців (архітекторів, інженерів, юристів, проєктантів та інших).

Собівартість активу, створеного власними силами, визнається як сума прямих та накладних витрат, пов'язаних зі створенням активу. В цьому випадку собівартість активу не повинна перевищувати його справедливої вартості.

До первісної вартості спорудженого на підприємстві об'єкта потраплять усі витрати, пов'язані з його створенням (будівництвом), установкою, монтажем, налагодженням та доведенням до стану, у якому він придатний для використання із запланованою метою. Зокрема, ідеться про:

- витрачені матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, запчастини, паливо та МШП (Дт 151, 152, 153 Кт 201, 202, 203, 205, 207, 209, 22);

- вартість спожитої електроенергії, газу та води, послуг сторонніх організацій, робіт, виконаних підрядниками (Дт 151, 152, 153 Кт 631, 685);

- оплату праці працівників, задіяних на створенні (будівництві) об'єкта, та нарахований єдиний внесок на соцстрахування (Дт 151,152,153; Кт 661, 651);

- собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів (робіт, послуг) (приміром, інструменту, енергії, транспортних послуг тощо) (Дт 151,152,153 Кт 23)

- амортизацію необоротних активів, які беруть участь у створенні (будівництві) об'єкта основних засобів (Дт 151,152,153 Кт 131,132,133).

- фінансові витрати, які збільшують собівартість створюваного основного засобу (кваліфікаційного активу) за НП(С)БОЗ1 «Фінансові витрати» (Дт 151, 152, 153 Кт 951, 952).

Підприємство постійно веде роботи по капітальному будівництву господарським та підрядним способом. Облік накопичення витрат по капітальному будівництву наведено нижче (табл.1.8).

Таблиця 1.8

Облік накопичення витрат по капітальному будівництву

Зміст господарської операції	Бух.запис		Сума, грн
	Дт	Кт	
1.Відображено вартість витрачених матеріалів	151	205	102356,00
2.Нараховано заробітну плату робітникам, які зайняті будівельними роботами та проведено відрахування на соціальні заходи	151	66, 65	18365,00
3.Відображено вартість монтажних і проектно-будівельних робіт виконаних підрядником	151	631	12359,65
4.Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	2059,94
5.Відображено вартість державної реєстрації	151	685	5632,20
6.Відображено капітальні вкладення на вартість страхування	151	655	2470,00
7.Відображено податковий кредит з ПДВ	641	655	411,70
8.Відображено введення в експлуатацію будівлі	103	151	247029,32

9. Списано на інші витрати різницю між собівартістю будівництва і справедливою вартістю	977	151	2013,25
---	-----	-----	---------

Джерело: складено за даними бухгалтерського обліку товариства

Більшість основних засобів (спеціальні установки, машини, обладнання) надходять на товариство від вітчизняних та закордонних постачальників за грошові кошти. Собівартість об'єкту основних засобів складається з ціни придбання, включаючи мито та податки на придбання, що не відшкодовуються; витрати на установку, монтаж, налагодження основних засобів; інші витрати безпосередньо пов'язані з доведення основних засобів до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою. Витрати на сплату відсотків за користування кредитом не включаються до первісної вартості основних засобів, придбаних (створених) повністю або частково за рахунок позикового капіталу.

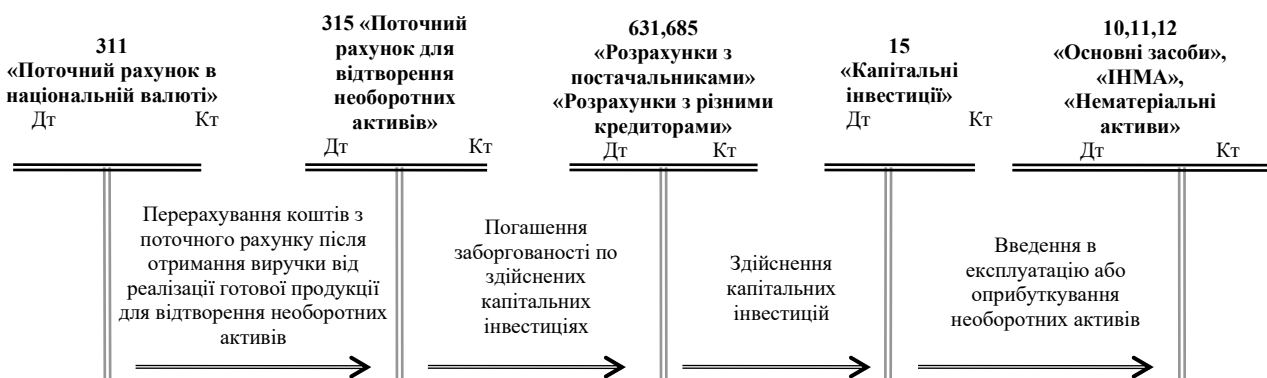
Облік капітальних інвестицій на придбання основних засобів за грошові кошти за імпортом розглянемо на прикладі отриманого товариством дробильного комплексу виробництва «BORATAS» (Туреччина)(додаток)

На балансі ТОВ «РУДОМАЙН» обліковуються 18 ліцензій (додаток Ж) зокрема, і на використання програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія».

Документом, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії, є копія квитанції, виданої банком, копія платіжного доручення з відміткою банку, квитанція з платіжного терміналу, квитанція (чек) з поштового відділення зв'язку. Зберігати документ про оплату необхідно протягом усього часу дії ліцензії, яку видають на необмежений строк.

Вартість ліцензії дорівнює одному прожитковому мінімуму, виходячи з розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що діє на день ухвалення органом ліцензування рішення про видачу ліцензії, якщо інший розмір плати не визначений законом.

Загальна схема організації обліку капітальних інвестицій при надходженні необоротних матеріальних активів при придбанні на рахунках бухгалтерського обліку наведено рисунком 1.5.

Рис.1.5 Схема синтетичного обліку щодо здійснення капітальних інвестицій

Джерело: складено на основі [8]

Ліцензія - це запис у Реєстрі про рішення органу ліцензування щодо наявності в суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню. З точки зору бухгалтерського обліку таке право визнають нематеріальним активом, який не має матеріальної форми та є немонетарним, і відносять його на субрахунок 127 «Інші нематеріальні активи» як право на провадження діяльності.

Витрати, пов'язані з формуванням первісної вартості нематеріального активу, до введення в господарський оборот об'єкта «збираються» на субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів». Облік оприбуткування нематеріальних активів представлено у таблиці 1.10.

Аналітичний облік капітальних інвестицій на нематеріальні активи організовується за видами нематеріальних активів та інвентарними об'єктами, на кожен з яких відкривається картка обліку нематеріальних активів.

Облік придбання нематеріального активу (ліцензії)

Зміст господарської операції	Бухгалтерський запис	
	дебет	кредит
1. Перераховано кошти за ліцензії Держгірпромнагляд України, Територіальне управління по Дніпропетровській області	377	311
2. Відображено сплачену вартість ліцензій	154	377
3. Отримано юридичні послуги з оформлення ліцензії, які збільшують балансову вартість нематеріального активу	154	685
Визначена сума ПДВ	641	685
3. Оприбутковано право використання ліцензію	127	154

Джерело: складено на основі [25]

Зазначений реєстр надаватиме інформацію про обсяги здійснених інвестицій за кожним об'єктом, джерелами фінансування, контрагентами, кошторисом інвестицій, матеріально-відповідальними особами, що значно полегшить процедуру складання фінансової та статистичної звітності.

Облік капітальних інвестицій в бухгалтерській програмі «BAS «Бухгалтерія» представлено регістром «Обороти за рах.15 «Капітальні інвестиції» (додаток 3).

Згідно із Законом про бухгалтерський облік та НП(С)БО 1[19] однією з найважливіших якісних характеристик фінансової звітності підприємства визначена її достовірність. Інформація, наведена у фінансовій звітності, не повинна містити помилок і перекручень, здатних вплинути на рішення користувачів звітності. Стаття 10 Закону про бухгалтерський облік наголошує, що для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність. Згідно Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань[28], кожне підприємство перед складанням річної звітності обов'язково повинно провести інвентаризацію капітальних інвестицій.

Головною особливістю проведення інвентаризації незавершених капітальних інвестицій є те, що цей процес потребує, передусім, ретельного

опрацювання бухгалтерських реєстрів, аби з'ясувати, які об'єкти слід перевірити на фактичну відповідність обліковим даним. Це пов'язано з тим, що предметом інвентаризації є як матеріальні активи, так і нематеріальні активи, а також ступінь виконання робіт стосовно об'єктів капітальних інвестицій та оплата за ними.

Предмети інвентаризації незавершених капітальних інвестицій умовно поділяють на дві групи:

- необоротні матеріальні та нематеріальні активи, які готові до використання, але не введені в експлуатацію. Зазвичай існують якісь причини, через які їх не експлуатують. Але інвентаризація може виявити навіть безпідставність такої бездіяльності. Процес їх інвентаризації аналогічний до інвентаризації об'єктів відповідної групи основних засобів чи нематеріальних активів.

- об'єкти, будівництво, розробка або виготовлення яких не завершено. У такому випадку слід проаналізувати, чи відповідає фактичний етап такого процесу документально оформленій інформації про нього. Тобто, необхідно зафіксувати факт виконання та ступінь завершеності робіт за певними об'єктами, оплата таких робіт, їх відповідності кошторисній вартості тощо.

У фінансовій звітності капітальні інвестиції відображаються у Балансі підприємства (Звіті про фінансовий стан), де передбачений окремий рядок 1005 «Незавершені капітальні інвестиції» та у Примітках до річної фінансової звітності (Розділ III «Капітальні інвестиції»).

У статистичній звітності інформація про капітальні вкладення наводиться у Звіті про капітальні інвестиції (ф. № 2 - інвестиції (квартальна)) та Звіті про капітальні інвестиції, вибуття й амортизацію активів (ф. № 2 - інвестиції (річна)), Звіті про наявність і рух основних засобів, амортизацію (ф. № 11-ОЗ (річна)), Структурному обстеженні підприємства (ф. № 1-підприємництво (річна)).

Висновки до розділу 1

На даний час важливими є питання, які пов'язані із провадженням інвестиційної діяльності в Україні. Повномасштабна війна стала новим фактором впливу на рівень ділової активності та інвестиційного середовища в державі. Особливого значення набувають капітальних інвестицій, які створюють надійний фундамент для стабільної роботи та стрімкого розвитку кожного підприємства. Для ефективного управління капітальними інвестиціями підприємства важливе значення має система обліково-аналітичного забезпечення, заснована на достовірному визначенні їх вартості, механізмі їх відображення в обліку, звітності та дієвій системі аналізу.

В роботі проаналізовано нормативно-правові акти з бухгалтерського обліку щодо визначення сутності та складу капітальних інвестицій. Зміст нормативних визначень капітальних інвестицій містить їх відтворювальну структуру, яку можна класифікувати за наступними напрямками: капітальне будівництво; придбання основних засобів та нематеріальних активів; виготовлення основних засобів та нематеріальних активів; модифікація, модернізація, дообладнання машин і устаткування та транспортних засобів.

Для належної організації обліку за здійсненням капітальних інвестицій наведена їх класифікація за різними ознаками: за репродуктивною і технологічною структурами, за призначенням, за галузями національної економіки, відповідно до методів виконаної роботи, ступеня готовності, джерел інвестування та ін.

Для розкриття теми кваліфікаційної роботи використано практичні дані ТОВ «РУДОМАЙН» – підприємство з видобутку залізорудної сировини відкритим способом, яке довгі роки співпрацює як з вітчизняними, так і з західними партнерами. Основним індикатором, що характеризує фінансову стійкість товариства, є його платоспроможність. Для оцінки були розраховані коефіцієнти на основі даних річного балансу ТОВ «РУДОМАЙН». За результатами розрахованих значень коефіцієнтів зроблено висновок про фінансову стійкість та платоспроможність товариства.

Основою ефективної організації бухгалтерського обліку на підприємстві є сформована облікова політика. Систематизовано елементи облікової політики щодо капітальних інвестицій підприємства. Було виявлено, що підприємству доцільно розробити власний класифікатор ремонтів для своїх об'єктів основних засобів, наприклад у вигляді Положення про ремонти і поліпшення основних засобів, яке може бути додатком до наказу про облікову політику, а також затвердити склад комісії, яка відповідатиме за розподіл витрат на поточні ремонти та капітальні інвестиції.

Товариство здійснювало капітальні інвестиції шляхом придбання, виготовлення та поліпшення об'єктів основних засобів та інших необоротних матеріальних активів; здійснюючи придбання та створення об'єктів нематеріальних активів. Тому в обліковій політиці були враховані особливості формування первісної вартості кожного із зазначених об'єктів інвестування, визначений перелік витрат, які несе підприємство при інвестуванні коштів або інше майно.

Кожна господарська операція щодо капітальних інвестицій повинна бути оформлена відповідним первинним документом визначеної форми. Операції з капітального інвестування оформлені різними первинними документами залежно від виду капіталовкладень, каналів надходження активів, способів виконання будівельно-монтажних робіт.

Для того щоб працівники підприємства належно створювали й подавали первинні документи за операціями із капітальними інвестиціями у ТОВ «РУДОМАЙН» рекомендовано графік документообороту. Графік документообігу демонструє, що при створенні необоротних активів власними силами та будівництві господарським способом інформаційний масив значно більший, а в процесі обробки документів задіяні практично усі фахівці та бухгалтери підприємства.

Наведена методика обліку процесу капітального інвестування, яке відбувається на підприємстві за різними напрямками. Так, протягом останніх чотирьох років ТОВ «РУДОМАЙН» здійснювало операції з капітального

інвестування, які були пов'язані зі збільшенням транспортного парку, обладнання та модернізацією.

Вітчизняна облікова практика усі операції, пов'язані із капітальним інвестуванням, накопичує на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» за субрахунками. Рахунок виконує дві основні функції: калькуляційну функцію визначення собівартості (інвентарної вартості) необоротного активу; функцію розмежування процесу надходження та введення в експлуатацію необоротних активів.

Для деталізації інформації щодо об'єктів капітального інвестування, що відбуваються у товаристві пропоновано до субрахунків 151,152 відкривати аналітичні рахунки першого та другого порядків. Такий підхід значно спростить процес контролю як за внутрішніми витратами підприємства за об'єктами інвестування, так й за розрахунками з підрядниками.

Для узагальнення інформації щодо здійснення капітального інвестування підприємства, проведення оцінки його ефективності та подальшого планування пропоновано запровадити в управлінському обліку «Реєстр обліку здійснення капітального інвестування».

У фінансовій звітності капітальні інвестиції відображаються у Балансі підприємства (Звіті про фінансовий стан), де передбачений окремий рядок 1005 «Незавершені капітальні інвестиції» та у Примітках до річної фінансової звітності (Розділ III «Капітальні інвестиції»).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз складу, структури та динаміки капітальних інвестицій підприємства

Сталий і збалансований розвиток економіки України можливий завдяки визначенню стратегічного напрямку, що сприятиме довготривалому економічному зростанню через комплексну модернізацію та структурну трансформацію господарської системи. Інвестиції відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки є основою відтворення та оновлення виробничих потужностей. Водночас вітчизняна економіка стикається з низкою викликів, які потребують вирішення та створюють загрози для подальшого зростання. Це підкреслює необхідність значних інвестицій у підприємства, що сприятиме зміцненню економічної стабільності та розвитку країни в цілому.

Можливість приймати ефективні управлінські рішення, які зможуть зробити конкурентоспроможним як промислове підприємство, так і країну, є запорукою успішного функціонування економіки. При безмежності потреб споживачів та обмеженості ресурсів виробників, зокрема грошових коштів, постає необхідність залучення останніми інвесторів для розширення своїх виробничих можливостей. Сьогоднішні умови ведення підприємницької діяльності вимагають від суб'єктів господарювання вдаватися до інвестиційно-інноваційних змін для того, щоб бути конкурентоспроможними на сучасному ринку. Дані зміни можливі за рахунок здійснення капітальних інвестицій, як джерела залучення грошових коштів підприємством для свого розвитку.

З метою зменшення ризиків втрати капіталу інвесторами постає необхідність у виявленні та систематизації факторів, що чинять вплив на прийняття інвестиційного рішення та дослідженні тісноти зв'язку між цими факторами та обсягами капітальних інвестицій. Постійний аналіз динаміки

факторів дасть можливість прийняти правильне рішення щодо доцільності здійснення інвестицій або розробити заходи мінімізації негативного їх впливу. Тому виявлення та систематизація факторів, що чинять вплив на обсяги та динаміку капітальних інвестицій має вагомe значення для подальшого розвитку економіки країни [10].

У системі управління інвестиціями чільне місце відведено аналізу, функція якого полягає в тому, щоб відстежувати динаміку, обсяги, напрямки руху та відтоку інвестицій, їхнє місцезнаходження (країна, регіон, підприємство) у будь-який момент часу, основні чинники ефективності, причини (політичні, економічні, правові, соціальні, культурні) послаблення інвестиційної привабливості підприємницької діяльності [6]. Отже, проведення аналізу капітальних інвестицій дає можливість оцінити їхню результативність, визначити основні тенденції та ідентифікувати можливі ризики, що можуть впливати на фінансовий стан підприємства.

Одним з стратегічних пріоритетів розвитку України в умовах глобалізації, з урахуванням ключових світогосподарських тенденцій, має стати підвищення значущості регіонів. В останні роки відбулись зміни до формування та реалізації політики регіонів як на національному, так і регіональному рівнях. Затверджена у 2014 р. Державна стратегія розвитку України на період до 2020 р. запровадила інтегрований підхід за трьома взаємопов'язаними складовими державної регіональної політики: секторальна (галузева), територіальна (просторовий розвиток) та управлінська [12].

Україна має значний природно-ресурсний, трудовий, соціальний та виробничий потенціал регіонів, який внаслідок тривалої кризи зазнав певної руйнації. Його відновлення можливе лише на основі удосконалення територіального управління, активної координації господарської діяльності окремих суб'єктів та розвитку нових форм стимулювання регіональної економіки. Важливо сформувати розгалужену систему міжрегіональних економічних зв'язків, розширити можливості кооперування і комбінування виробництва з метою формування стабільних господарських територіальних

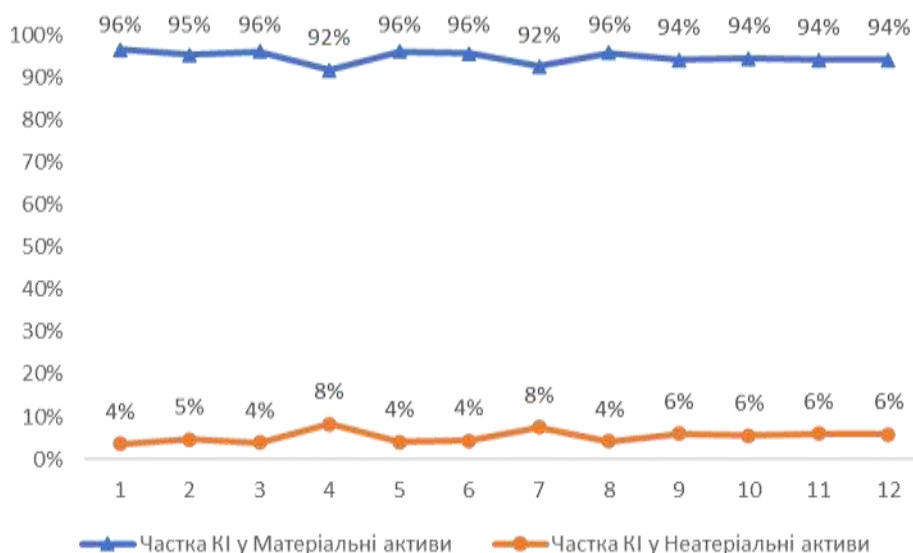
систем [38, с. 4]. Сучасна економічна карта України засвідчує збереження просторової нерівномірності та міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій. Нерівномірність регіонального розвитку в Україні посилює диференціацію якості життя населення, активізує зовнішню трудову міграцію, унеможлиблює зменшення масштабів безробіття та ефективне вирішення інших соціальних проблем [40, с. 14].

Економічні трансформації мають (принаймні в Україні) супроводжуватись максимальною економією ресурсів, упровадженням нових продуктів і технологій. При цьому винахід виключно нових технологій є значно більш ризикованим і потребує більше коштів, а необхідною передумовою запровадження іноземних технологій має стати їхнє доопрацювання згідно з внутрішніми вимогами. Україна здатна не наздоганяти розвинуті країни, а реалізувати органічно властиву саме нам модель модернізації [12].

Структурне та якісне оновлення виробництва та створення ринкової інфраструктури практично повністю відбувається шляхом і за рахунок капітальних інвестицій. Чим масштабнішими є обсяги та вищою ефективність інвестицій, тим швидшим є відтворювальний процес, здійснюються позитивні ринкові перетворення. З іншого боку, недостатнє інвестування веде до втрати конкурентоспроможності національної економіки, занепаду основного капіталу тощо, а відтак – скорочення інвестиційної діяльності [15].

Структура капітальних інвестицій за об'єктами вкладення наведена на рис.2.1 та демонструє розподіл вкладень у матеріальні та нематеріальні активи підприємств України у період з 2012 по 2023 роки.

Як свідчать дані рис. 2.1, матеріальні активи займають домінуючу частку капітальних інвестицій, стабільно становлячи 92 - 96% протягом усього періоду. Нематеріальні активи, навпаки, мають незначну частку, яка варіюється у межах 4 - 8%, із незначними коливаннями в окремі роки.

Рис. 2.1 Структура капітальних інвестицій підприємств України

Джерело: Розроблено із використанням [23]

Отже, підприємства України переважно інвестують у фізичні активи, такі як будівлі, обладнання та технічне оснащення, тоді як вкладення у нематеріальні активи, зокрема, програмне забезпечення, патенти та інтелектуальну власність, залишаються відносно низькими.

Розподіл капітальних вкладень за основними категоріями в період з 2012 по 2023 рік зображено на рис.2.2.

Рис. 2.2 Структура капітальних інвестицій у матеріальні активи підприємств України

Джерело: складено за даними [8]

Основні тенденції, що можна відзначити (рис.2.2):

- найбільша частка інвестицій традиційно припадає на машини та обладнання, з поступовим зростанням від 50,7% у 2012 році до пікового значення у 66,5% у 2022 році, після чого спостерігається незначне зниження до 61,7% у 2023 році.

- інвестиції у будівництво та перебудову будівель протягом аналізованого періоду мали коливання. Їхня частка поступово скорочувалася, досягнувши найнижчого рівня у 2022 році (32,5%), проте у 2023 році спостерігається незначне зростання до 37,1%.

- інвестиції у будівництво та перебудову будівель протягом аналізованого періоду мали коливання. Їхня частка поступово скорочувалася, досягнувши найнижчого рівня у 2022 році (32,5%), проте у 2023 році спостерігається незначне зростання до 37,1%.

- витрати на існуючі будівлі та споруди залишалися відносно стабільними, коливаючись у межах 37-50%.

- інвестиції у землю є найменшою категорією, не перевищуючи 2,7% протягом усього періоду.

Отже, можна зробити висновок, що підприємства України переважно спрямовують капітальні інвестиції у модернізацію обладнання, що може свідчити про прагнення до технологічного оновлення та підвищення продуктивності.

Така ситуація, на перший погляд, є доцільною, оскільки спрямування коштів саме в активну частину матеріальних необоротних активів сприяє підвищенню ефективності інвестицій та підвищує мотивацію до подальшого інвестування. Водночас негативним є той факт, що вкладення у нематеріальні активи залишаються менш пріоритетним напрямом інвестування в Україну.

Адже нематеріальні активи репрезентують наявний інтелектуально - інформаційний потенціал підприємства, за допомогою якого запроваджуються технологічні зміни виробничого процесу, маркетингові, організаційні та інші нововведення відповідно до вимог нової інноваційної моделі економіки [37].

Проаналізуємо у таблиці 2.1 тенденції змін обсягу капітальних інвестицій у регіонах України за період 2021–2024 рр. (додаток К).

Таблиця 2.1

Капітальні інвестиції за регіонами України, млн. грн.

<i>Регіон</i>	<i>2021 рік</i>	<i>2022 рік</i>	<i>2023 рік</i>	<i>2024 рік</i>
Україна	528802011	279597832	395450014	534417067
Вінницька	14013094	9816972	10670066	15494391
Волинська	8263244	7110951	7289642	12861616
Дніпропетровська	65469771	27593010	40805225	50758348
Донецька	30072847	5729364	5796030	4938749
Житомирська	9484439	4098461	7357139	10966884
Закарпатська	5126333	6702818	6365302	8890553
Запорізька	18270778	7315795	5764451	7305718
Івано-Франківська	8408234	5098448	8429703	11425622
Київська	35927395	21046149	33954806	48402722
Кіровоградська	6540378	4428769	4512283	6495704
Луганська	3291761	229414	104365	53645
Львівська	24041905	16494654	21510386	25702758
Миколаївська	8272664	3269255	4722576	9558758
Одеська	18853678	9366754	9618687	14391134
Полтавська	23808239	13650776	18152660	19726450
Рівненська	6076296	5497515	9829464	11474140
Сумська	7465009	4013949	5845681	8721139
Тернопільська	8536591	6241266	6349961	9750514
Харківська	19438622	5521061	12189733	20785807
Херсонська	5157946	289896	444253	345842
Хмельницька	10874810	7145325	8437187	10572535
Черкаська	9590276	6029201	8310934	10396636
Чернівецька	3397187	2633924	2808344	3117410
Чернігівська	8367139	6667788	9603847	12644107
<i>м.Київ</i>	<i>170053375</i>	<i>93606317</i>	<i>146577289</i>	<i>199635885</i>

Джерело: складено з використанням [23]

За період 2021–2024 років капітальні інвестиції в Україні демонстрували значні коливання. У 2022 році відбулося значне зниження загального обсягу капітальних інвестицій на 47,1% у порівнянні з 2021 роком, що було зумовлено впливом воєнних дій та загостренням економічної ситуації. Проте у 2023 році відбулося зростання на 41,4% від рівня 2022 року, а у 2024 році тенденція до відновлення продовжилася, і приріст становив 35,1% відносно 2023 року.

Дані за 2022 рік характеризують скорочення інвестицій по всій країні, в

усіх регіонах України. Найбільшого скорочення зазнали:

- Луганська область (-93,0%)
- Донецька область (-80,9%)
- Харківська область (-71,6%).

Дані за 2023 рік свідчать про початок відновлення. Так, у 2023 році майже всі регіони показали позитивну динаміку. Найбільше зростання капітальних інвестицій у порівнянні з 2022 роком зафіксовано в таких областях:

- Харківська область (+120,8%);
- Закарпатська область (+30,8%);
- Івано-Франківська область (+65,3%).

Разом з тим, у Донецькій, Запорізькій та Луганській областях показники залишалися стабільними, з мінімальним зростанням або подальшим зниженням.

У 2024 рік відбувається продовження позитивної тенденції, інвестиції продовжили зростати, особливо в:

- Миколаївській області (+102,4%)
- Харківській області (+70,3%)
- Закарпатській області (+39,7%)

Водночас у деяких регіонах, таких як Донецька та Луганська області, зафіксовано подальше скорочення інвестицій.

Як бачимо, найбільшого скорочення зазнали регіони, що постраждали від активних бойових дій. Відновлення капіталовкладень у цих регіонах відбувається повільніше, ніж у західних та центральних областях. Для подальшого нарощування обсягів капітальних інвестицій важливо створювати сприятливі умови для підприємництва, залучати міжнародні інвестиції та стимулювати державні програми розвитку.

Аналіз капітальних інвестицій підприємства спрямований на оцінку ефективності вкладень підприємства у необоротні активи, визначення тенденцій у розподілі інвестиційних ресурсів, а також формування

рекомендацій щодо підвищення їхньої результативності для забезпечення сталого економічного розвитку. У процесі аналізу передбачено виконання таких завдань:

1. Оцінка динаміки капітальних інвестицій – дослідження змін у структурі та обсягах інвестицій за певний період.
2. Визначення структури інвестицій – розподіл вкладень між матеріальними та нематеріальними активами, а також їхні складові (будівлі, обладнання, патенти тощо).
3. Аналіз джерел фінансування – виявлення основних джерел залучених коштів (власні кошти, кредити, бюджетні кошти).
4. Оцінка ефективності інвестицій – аналіз їхнього впливу на фінансові показники підприємства та економічну результативність.
5. Виявлення проблем та ризиків – ідентифікація можливих загроз, які можуть впливати на реалізацію інвестиційних проєктів.
6. Розробка рекомендацій – формування стратегій щодо оптимізації капітальних інвестицій та підвищення їхньої ефективності.

Джерела інформації для аналізу капітальних інвестицій згруповано у таблиці 2.2.

Аналіз складу, структури та динаміки капітальних інвестицій проводиться на основі фінансової та статистичної звітності ТОВ «РУДОМАЙН» (додаток Б).

За допомогою наступної аналітичної таблиці 2.3 проведено аналіз динаміки капітальних інвестицій базового підприємства за 2018-2023 роки та розрахуємо показники капіталомісткості доходів (показує, скільки інвестицій потрібно для отримання одиниці доходу; чим вищий показник, тим більш капіталоемний бізнес) та коефіцієнт інвестиційного навантаження на витрати (відображає, яка частина витрат припадає на капітальні інвестиції). Джерелом для наповнення таблиці даними стали форми звітності, а саме Баланс (Звіт про фінансовий стан), та Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (додаток Б).

Таблиця 2.2

**Інформаційна база для аналізу капітальних інвестицій
підприємства**

<i>Група</i>	<i>Джерела інформації</i>
Первинні документи	Акти приймання-передачі основних засобів, накладні, договори на постачання обладнання, акти виконаних робіт, рахунки-фактури, довідки бухгалтерії тощо
Регістри бухгалтерського обліку	Відомості аналітичного обліку капітальних інвестицій, журнали-ордери, головна книга, інвентарні картки обліку основних засобів
Фінансова звітність	Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати, Примітки до фінансової звітності
Статистична звітність	Форма №2-інвестиції «Капітальні інвестиції», статистичні бюлетені Держстату, галузеві аналітичні звіти
Інші джерела	Бізнес-плани, аналітичні огляди ринку, законодавчі та нормативні акти, звіти аудиторських компаній, наукові дослідження

Джерело: узагальнено автором

Аналіз динаміки капітальних інвестицій товариства за 2018–2023 роки свідчить про значні коливання у рівнях інвестування та зміну ефективності використання інвестиційних ресурсів. У 2018 році обсяг капітальних інвестицій становив 4046,0 тис. грн, проте вже у 2019 році зафіксовано різке скорочення до 25,0 тис. грн, що супроводжувалося нульовими значеннями як коефіцієнта інвестиційного навантаження на витрати, так і капіталомісткості доходів. Це може вказувати на тимчасове згортання інвестиційної активності через внутрішні або зовнішні фактори (наприклад, фінансові труднощі, зміни стратегії тощо).

З 2020 року простежується поступове відновлення інвестиційної активності, зокрема у 2020 році темп зростання інвестицій становив рекордні 21 956%, що пояснюється низькою базою порівняння попереднього періоду. У наступні роки динаміка залишалася позитивною: у 2021 році інвестиції зросли до 69 478,0 тис. грн (темп зростання - 1265,8%), у 2022 році - до 90 317 тис. грн (+130%). Незначне зниження до 69 999,0 тис. грн у 2023 році (-22,5% порівняно з 2022 роком) свідчить про певне насичення або перегляд

інвестиційних пріоритетів.

Коефіцієнт інвестиційного навантаження на витрати зростав протягом аналізованого періоду - з 0,8% у 2020 році до 6,3% у 2022 році, з невеликим зниженням до 4,1% у 2023 році. Це свідчить про посилення інвестиційної складової у структурі витрат підприємства, що є позитивним індикатором довгострокової стратегії розвитку.

Значне зростання капіталомісткості доходів - з 0,6% у 2020 році до 7,0% у 2022 році - вказує на активне оновлення основного капіталу та, ймовірно, зростання довгострокових активів. Зниження цього показника до 5,4% у 2023 році може свідчити про покращення ефективності використання капітальних інвестицій, зростання доходів або перехід на менш капіталомісткі технології.

Динамка капітальних інвестицій ТОВ «РУДОМАЙН» 2018-2023 рр. наглядно представлено рисунком 2.3.

Таким чином, підприємство демонструє позитивну інвестиційну динаміку з тенденцією до поступового нарощення інвестиційного потенціалу. Однак коливання обсягів капіталовкладень та інвестиційного навантаження потребують подальшого стратегічного аналізу, зокрема щодо оцінки ефективності капітальних інвестицій у розрізі їх окупності та впливу на конкурентоспроможність підприємства.

Як бачимо, товариство демонструє різке зростання обсягів капітальних вкладень у 2020-2022 роках, при чому темп зростання капітальних інвестицій вказує на пікове збільшення їх у 2020 році, після чого темпи зменшуються; коефіцієнти інвестиційної ефективності показують позитивні зміни інвестиційного навантаження на витрати та капіталомісткості доходів.

Використовуючи форми звітності, а саме Баланс (Звіт про фінансовий стан) та Примітки до річної фінансової звітності (додаток Б) складемо наступну аналітичну таблицю 2.4.

Наведені дані у таблиці 2.4 свідчать, що загальний обсяг капітальних інвестицій протягом трьох років значно коливався. На 31.12.2021 було зафіксовано 69 478,0 тис. грн, на 31.12.2022 цей показник виріс до 90 317,0 тис.

грн, а на 31.12.2023 зменшився до 69 999,0 тис. грн. Збільшення капітальних інвестицій у 2022 році можна пов'язати з активізацією інвестиційної діяльності підприємства, але до кінця 2023 року спостерігається зниження капітальних вкладень.

Таблиця 2.4

Рух капітальних інвестицій ТОВ «РУДОМАЙН»

Період (рух)	Разом капітальні вкладення	Капітальні інвестиції придбання необоротних активів у	Капітальні інвестиції модернізацію необоротних активів у	Капітальні інвестиції придбання необоротних матеріальних активів у
На 31.12.21	69478	67497	1981	38
Надходження	268963	250351	18574	38
Вибуття	248124	232282	15804	38
На 31.12.22	90317	85566	4751	-
Надходження	100872	88226	12622	24
Вибуття	121190	104811	16359	20
На 31.12.23	69999	68981	1014	4

Джерело: складено з використанням даних [42]

Придбання необоротних активів у період 2021-2023рр. став основним напрямком капіталовкладень підприємства (94-98% від усіх капітальних інвестицій). Так, наприкінці 2021 року цей показник був 67 497,0 тис. грн, а на кінець 2022 зріс до 85 566,0 тис. грн. Проте на кінець 2023 року цей напрямок інвестицій скоротився до 68 981,0 тис. грн.

Так, наприклад для збільшення обсягів виробництва агломераційних руд підприємство збільшило обсяги видобутку з кар'єрів «Південний» та «Північний». Це стало можливо в результаті заміни в період 2020-2021 рр. морально і фізично застарілих автосамоскидів «Белаз» на автосамоскиди HOWO, SUNY, Ford, Sitrack. Протягом зазначеного періоду відбулося збільшення загального парку новопридбаних автосамоскидів вантажопідйомністю від 25 т до 60 т на 74 одиниці.

Також в період 2020-2023 рр. був збільшений парк екскаваторів на 21 одиницю, бурових верстатів – на 2 од., бульдозерів гусеничних – на 6 од.,

бульдозерів колісних – на 1 од., автогрейдерів – на 3 од., навантажувачів колісних фронтальних - на 13 од. Крім того, проведено капітальний ремонт тепловозів та придбано сучасні маніпулятори та дозатори для формування вантажу в залізничних вагонах. Для збільшення видобутку збагачених руд та зниження собівартості переробки були введені у виробництво мобільні установки: Дробильний комплекс виробництва «BORATAS» (Туреччина) в кількості 2 одиниць, Сортивальний комплекс виробництва «BORATAS» (Туреччина) в кількості 2 одиниць та Мобільні магнітні сепаратори у кількості 11 одиниць.

Для покращення якості контролю готової продукції введено в експлуатацію додаткову ділянку Відділу технічного контролю, що включає в себе обладнання для підготовки проб, яке було вироблене в Німеччині: щекова дробарка ВВ 250, щекова дробарка ВВ 400, вібраційний дисковий млин RS 200, вібраційна просівочна машина AS 450.

Модернізація необоротних активів, як напрямок капіталовкладень підприємства також змінювався, зокрема в 2022 році спостерігався значний приріст (з 1 981,0 тис. грн на кінець 2021 року до 4 751,0 тис. грн на кінець 2022 року), що свідчить про намагання підприємства модернізувати свою матеріальну базу. Однак в 2023 році цей показник значно знизився до 1 014,0 тис. грн. В свою чергу придбання необоротних матеріальних активів протягом аналізованих періодів був мінімальним і суттєво не змінився, залишаючись на рівні 38,0 тис. грн. у 2021 році та зменшився до 4,0 тис. грн на кінець 2023 року.

Загальний обсяг надходження капітальних інвестицій також коливався. Найбільше надходжень було у 2022 році 100 872,0 тис. грн., що відображає активне залучення коштів для інвестицій у той період. Вибуття капітальних інвестицій також було високим, але, незважаючи на це, загальний обсяг капітальних вкладень зберігав позитивну динаміку до кінця 2022 року. Однак у 2023 році спостерігається зниження як надходжень, так і вибуття капітальних інвестицій.

Отже, збільшення інвестицій у придбання необоротних активів у 2022 році є позитивним сигналом для підприємства, що може свідчити про прагнення до зростання та розвитку. Проте різке зниження таких інвестицій у 2023 році може бути наслідком змін у стратегії підприємства, можливо, в результаті економічної ситуації або інших факторів. Модернізація необоротних активів була помітно активнішою у 2022 році, але знову ж таки, в 2023 році вона скоротилася. Це може вказувати на можливі труднощі або відмову від більш інтенсивної модернізації.

Упродовж 2023-2024 років відбулася помітна трансформація у структурі та обсягах капітальних інвестицій підприємства, що зумовлена як зовнішніми макроекономічними чинниками, так і внутрішніми управлінськими рішеннями щодо перерозподілу інвестиційних пріоритетів.

Загальний обсяг капітальних інвестицій у 2024 році становив 69999,0 тис. грн, що на 20318,0 тис. грн (-22,5%) менше порівняно з 2022 роком. Таке зниження свідчить про певне скорочення інвестиційної активності підприємства, ймовірно через обмеження фінансових ресурсів або зміну інвестиційної стратегії.

Основний внесок у зменшення загального обсягу капіталовкладень зробили матеріальні активи, зокрема:

- Інвестиції у транспортні засоби скоротилися на 17726,1 тис. грн (-26,6%), що є найбільшим абсолютним та відносним зниженням серед усіх складових.

- Капіталовкладення в машини, обладнання та інвентар зменшилися на 1286,8 тис. грн (-14,3%).

- Зниження інвестицій у будівлі нежитлові (на 970,6 тис. грн, або -52,9%) та інженерні споруди (на 1239,9 тис. грн, або -23,6%) свідчить про уповільнення процесів модернізації та розширення інфраструктури.

Водночас, спостерігається позитивна динаміка у сфері нематеріальних активів, інвестиції в які зросли на 1325,8 тис. грн (або +19,3%). Частка нематеріальних активів у загальній структурі зросла з 7,6% до 11,7%, що може

вказувати на зростання значення цифровізації, інновацій та нематеріальних ресурсів (наприклад, програмного забезпечення, прав інтелектуальної власності) у стратегії розвитку підприємства.

Загалом, відзначається тенденція до оптимізації інвестиційних потоків, спрямованих на нематеріальні активи та зменшення витрат на матеріальні, що може відповідати сучасним тенденціям інноваційного розвитку та цифрової трансформації підприємств. Однак скорочення інвестицій у виробничу матеріально-технічну базу потенційно може обмежити зростання виробничих потужностей у середньо- та довгостроковій перспективі.

2.2 Оцінка ефективності капітальних інвестицій підприємства

Оцінювання ефективності інвестиційних проєктів посідає ключове місце в системі управління реальними інвестиціями. Саме від рівня об'єктивності та повноти проведеної оцінки залежать терміни окупності інвестованого капіталу, можливості його альтернативного використання та потенційний приріст прибутку підприємства у майбутньому.

Важливу роль у досягненні об'єктивності результатів відіграє застосування сучасних методик аналізу ефективності. У наукових джерелах зустрічаються різні підходи до класифікації показників економічної ефективності реальних інвестицій: деякі автори систематизують їх у групи, інші - подають окремо. У таблиці 2.6 узагальнено основні показники оцінювання інвестиційної ефективності, що були запропоновані у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників.

Аналіз змісту таблиці 2.6 свідчить про те, що науковці пропонують різні підходи до формування системи критеріїв економічної ефективності інвестиційних проєктів. Проте, незважаючи на розбіжності, більшість авторів обов'язково включають до переліку ключових показників чистий приведений дохід, внутрішню норму прибутковості, індекс рентабельності інвестицій та строк їх окупності. Зазначені показники ґрунтуються на принципах

дисконтування грошових потоків і вважаються загально визнаними у світовій практиці інструментами оцінки ефективності інвестицій. Саме їхнє обчислення дозволяє отримати об'єктивне уявлення про економічну доцільність реалізації інвестиційного проєкту.

Водночас результати аналізу підготовки бізнес-планів та оцінки ефективності інвестиційних ініціатив свідчать про те, що попри орієнтацію на загальноприйняті міжнародні підходи, вітчизняні спеціалісти нерідко використовують різні алгоритми розрахунків і варіативну структуру грошових потоків.

При цьому часто застосовуються лише класичні методи дисконтування доходів майбутніх періодів до теперішньої вартості або методи нарощення вартості. Крім того, у практиці відсутня єдність у постановці задач інвестиційного аналізу та в обґрунтуванні вибору ставки дисконту. Основні показники ефективності інвестиційних проєктів узагальнено в таблиці 2.7 та рисунком 2.4.

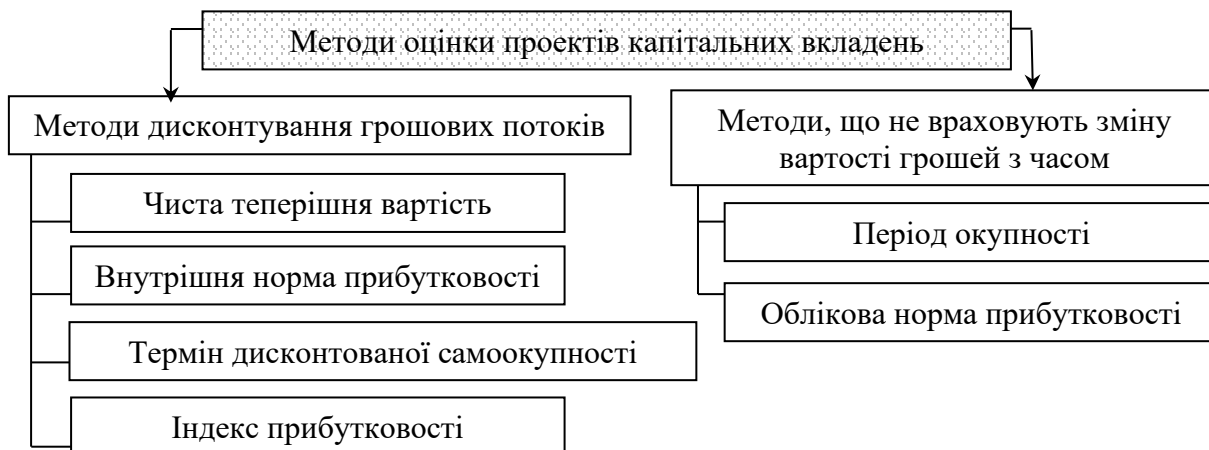
Таблиця 2.6

Показники оцінки економічної ефективності інвестицій

<i>Науковець</i>	<i>Показники</i>
Д. Черваньов	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма доходності; модифікована внутрішня норма доходності; індекс доходності; дисконтований період окупності; індекс рентабельності; коефіцієнт ефективності інвестицій.
В. Царьов	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма доходності; індекс рентабельності; період окупності; метод визначення рентабельності на основі простого прибутку; метод визначення дисконтованих затрат; метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій.
А. Пересада	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма доходності; індекс рентабельності; період окупності; дисконтований період окупності; дохідність (прибутковість) залученого капіталу; дохідність на акцію.
Ю. Несветаєв	Чистий дисконтований дохід; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності; період окупності.
А.Марголін, А. Бистряков	Чистий дисконтований дохід; внутрішня норма доходності; індекс рентабельності; період окупності; індекс чистого дисконтованого доходу; бухгалтерська рентабельність інвестицій.
П. Віленський	Чистий дисконтований дохід; внутрішня норма дохідності; період окупності; фінансова реалізуємість проєкту і ефективність акціонерного капіталу.
В. Шевчук, П. Рогожин	Чистий приведений дохід; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності; період окупності.

В. Захарченко	Чистий приведений дохід; внутрішня норма дохідності; відношення вигод та затрат; період окупності
Г. Бірман, С. Шмідт В. Дегтяренко	Чистий приведений дохід; внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності. Чистий приведений дохід; внутрішня норма дохідності; відношення вигод та затрат; період окупності.

Джерело: [44]

Рис. 2.4 Класифікація методів оцінки проектів капітальних вкладень

Джерело: [18, с.189]

Таблиця 2.7

Основні показники ефективності інвестиційного проекту

Назва показника	Формула розрахунку	Необхідність
Чистий дисконтований дохід (NPV)	$NPV = \sum_{t=0}^{t=T} \frac{CF_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^{t=T} \frac{(C_0)_t}{(1+r)^t}$	Дає змогу отримати абсолютну величину ефекту від реалізації проекту
Внутрішня норма доходності (IRR)	$\sum_{t=0}^{t=T} \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} + \sum_{t=0}^{t=T} \frac{(C_0)_t}{(1+IRR)^t} = 0$	Показує верхню межу припустимого рівня дисконтної ставки, перевищення якої робить проект збитковим
Модифікована внутрішня норма доходності (MIRR)	$\sum_{t=0}^{t=T} \frac{(C_0)_t}{(1+r)^t} = \frac{\sum_{t=0}^{t=T} CF_t (1+r)^{T-t}}{(1+MIRR)^T}$	Модифікована Внутрішня норма доходності MIRR передбачає знаходження такої внутрішньої норми доходності, яка зрівнює поточну оцінку інвестиційних витрат та майбутню вартість грошового потоку за проектом, і розраховується при визначеній відсотковій ставці.
Індекс прибутковості (PI)	$PI = \frac{\sum_{t=0}^{t=T} \frac{CF_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^{t=T} \frac{(C_0)_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=0}^{t=T} \frac{(C_0)_t}{(1+r)^t}}$	Дає змогу отримати відносну величину ефекту від реалізації проекту
Середня норма рентабельності (ARR, %)	$ARR = \frac{\sum_{t=0}^{t=T} CF_t}{T \times C_0}$	Показує співвідношення між середньорічними надходженнями та початковими інвестиціями
Період окупності (PB)	$C_0 = \sum_{t=1}^{PB} CF_t$	Дає змогу визначити, який проміжок часу необхідний для того, щоб відшкодувати початкові інвестиції
Дисконтований період окупності (BPB)	$C_0 = \sum_{t=1}^{BPB} \frac{CF_t}{(1+r)^t}$	Дає змогу визначити, який проміжок часу необхідний для того, щоб відшкодувати початкові інвестиції з урахуванням часу

де CF_t – грошовий потік у році t ,
 C_0 – початкові інвестиції,
 T – економічний строк життя інвестицій,
 t – порядковий номер року від початку реалізації проекту,
 r – відсоткова ставка доходності, що вимагається від проекту.

Джерело: [18, с.190]

Ефективне використання капітальних інвестицій є запорукою сталого розвитку виробництва. Розглянемо придбання нового самоскида HOWO ZZ5707V3840CJ вартістю 4287870,0 грн як приклад інвестицій на придбання активів автотранспортного парку підприємства, яке спеціалізується на видобутку та збагаченні залізної руди.

Основний стратегічний акцент підприємства – зростання продуктивності готової продукції залізняка при одночасному підвищенні вмісту заліза. З метою збільшення обсягів агломераційних руд, було прийнято рішення розширити видобуток у кар'єрах, що потребувало оновлення автопарку.

Заміна застарілих самоскидів «БелАЗ» на сучасні HOWO сприяла:

- підвищенню надійності перевезень;
- зниженню витрат на обслуговування;
- зменшенню простоїв техніки;
- збільшенню обсягу перевезеної сировини.

Наведемо основні параметри для розрахунку ефективності капітальних інвестицій підприємства:

<i>Тип активу</i>	- Самоскид	HOWO
		ZZ5707V3840CJ
<i>Вартість активу (IC)</i>	- 4 287 870 грн	
<i>Термін експлуатації</i>	- 5 років	
<i>Річний чистий грошовий потік</i>	- 1 200 000 грн	
<i>Ставка дисконту (r)</i>	- 12%	

Використаємо наступні методи оцінки інвестиційної ефективності: Чистий приведений дохід (NPV), Індекс прибутковості (PI), Термін окупності (Payback Period).

1. Розрахуємо Чистий приведений дохід (NPV) за формулою:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - IC \quad (2.1.)$$

<i>Рік</i>	<i>Грошовий потік (грн)</i>	<i>Дисконтуючий множник</i>	<i>Дисконтований потік</i>
1	1 200 000,0	0,8929	1 071 480,0
2	1 200 000,0	0,7972	956 640,0
3	1 200 000,0	0,7118	854 160,0
4	1 200 000,0	0,6355	762 600,0
5	1 200 000,0	0,56474	680 880,0

Сума 4 325 760,0

$$NPV = 4\,325\,760,0 - 4\,287\,870,0 = 37\,890,0$$

2 Індекс прибутковості (PI)

$$PI = \frac{4\,325\,760,0}{4\,287\,870,0} \approx 1.009$$

3 Період окупності (без дисконту)

$$\frac{IC}{CF} = \frac{4\,287\,870,0}{1\,200\,000} \approx 3,57 \text{ років}$$

4. Внутрішня норма рентабельності (IRR). Це таке значення r , при якому $NPV = 0$. З огляду на отриманий $NPV \approx 37\,890$ при $r = 12\%$, IRR буде трохи більше за 12% . Точний результат отримано за допомогою програмного забезпечення Excel і він становить $12,5\%$

На підставі наведених розрахунків можна зробити висновок, що інвестиції в самоскиди HOWO є економічно доцільними:

- $NPV > 0$: чистий дохід позитивний.
- $PI > 1$: проєкт прибутковий.
- Період окупності адекватний для інвестицій у техніку.
- $IRR >$ ставки дисконту, тому капітал використовується ефективно.

Отже, оновлення автопарку через придбання HOWO ZZ5707V3840CJ вдало поєднує технічну модернізацію з економічною ефективністю, дозволяючи підприємству оптимізувати логістику і підвищити обсяги видобутку.

2.3 Аналіз ризиків інвестиційної діяльності

У процесі реалізації інвестиційного проєкту важливим етапом є оцінка та аналіз ризиків, які можуть суттєво вплинути на кінцеву ефективність вкладень. Ризик капітальних інвестицій – це імовірність виникнення несприятливих подій, які можуть призвести до зниження очікуваного доходу або до втрати інвестованих коштів.

Інвестиційна діяльність завжди супроводжується невизначеністю, що зумовлює наявність ризиків, які можуть призвести до фінансових втрат. У

сучасній системі економічного аналізу розроблено та застосовуються різноманітні методи і підходи до управління ризиками інвестиційних проєктів. Їх основна мета полягає в обґрунтованому прийнятті рішень щодо доцільності інвестування, визначенні очікуваного періоду досягнення прибутковості, а також прогнозуванні ймовірного обсягу майбутнього доходу.

У процесі реалізації інвестиційних ініціатив необхідно передбачати ймовірність виникнення ризикових ситуацій. Зокрема, слід враховувати такі ключові типи ризиків:

1. Виробничий ризик – пов’язаний із невиконанням виробничих завдань у межах визначених бюджетів;
2. Інвестиційний ризик – пов’язаний з можливою втратою вартості активів у портфелі інвестора;
3. Ринковий ризик – виникає у випадку зменшення обсягів реалізації продукції чи коливань ринкових цін;
4. Політичний ризик – пов’язаний зі змінами в державній політиці, що можуть спричинити втрати;
5. Фінансовий ризик – обумовлений невизначеністю результатів фінансових операцій;
6. Економічний ризик – виникає внаслідок втрати конкурентних переваг через зміни у макроекономічному середовищі;
7. Ризик з боку учасників проєкту – можливі порушення зобов’язань зі сторони партнерів або виконавців;
8. Ризик перевищення кошторису – викликаний неефективним управлінням ресурсами або зовнішніми змінами;
9. Ризик неякісного виконання робіт – пов’язаний із ненадійністю постачальників чи проєктних помилок.

Крім традиційних методів хеджування, існує цілий спектр методів, які підприємства можуть застосовувати для зниження або уникнення інвестиційних ризиків. Розглянемо додаткові приклади хеджування в контексті інвестиційного проєкту, поділивши їх за напрямками:

1. Використання фінансових деривативів.

- Ф'ючерсні контракти - це угода на купівлю або продаж активу в майбутньому за фіксованою ціною. Компанія, яка імпортує обладнання за долари, може укласти ф'ючерсний контракт на купівлю доларів, щоб зафіксувати курс і уникнути валютного ризику. Перевагою є захист від коливань курсу валют або цін на сировину.

- Опціони - це право (не обов'язок), купити або продати актив у майбутньому. Підприємство купує опціон на продаж своєї продукції за певною ціною, хеджуючи ризик зниження цін. Перевагою є можливість отримати вигоду від сприятливих умов, не втрачаючи захисту від негативних.

2. Операційне хеджування.

- Диверсифікація постачальників або споживачів. Передбачає уникнення залежності від одного джерела сировини або одного великого покупця. Наприклад, якщо в інвестиційному проєкті передбачається закупівля матеріалів, компанія може мати кількох постачальників у різних країнах.

- Виробнича гнучкість, Інвестування в обладнання, що може швидко адаптуватися під інші продукти. Наприклад, якщо попит на одну продукцію падає – можна швидко перейти на іншу.

3. Хеджування за допомогою валютної диверсифікації. Так, фінансування в різних валютах передбачає, що частина інвестицій фінансується в валюті витрат або доходів. Наприклад, якщо обладнання купується в євро, підприємство може залучити кредит саме в євро – це мінімізує валютні втрати.

4. Створення резервного фонду (самострахування). Частина прибутку резервується щорічно для покриття непередбачуваних витрат. Наприклад, якщо ризик оцінюється у 5% від вартості проєкту (2 млн грн), резервний фонд має становити 100 000 грн.

5. Договірні методи (контрактне хеджування). Використання умов укладання договорів з підрядниками чи постачальниками з фіксованими

цінами «fixed-price». Наприклад, укладання контракту на постачання матеріалів протягом 12 міс. за незмінною вартістю.

6. Проєктне фінансування. Окреме фінансування конкретного проєкту, зазвичай із залученням сторонніх інвесторів або банків, де ризики розподілені між сторонами. Наприклад, банк надає кредит, але повернення коштів залежить виключно від грошових потоків, які генерує проєкт; це мінімізує ризики для головної компанії.

На кожному етапі життєвого циклу інвестиційного проєкту інструменти управління ризиками змінюються відповідно до характеру загроз. Так, на етапі підготовки застосовуються методи оцінки ризиків, юридичні та страхові механізми. Під час етапу реалізації пріоритет надається забезпеченню виконання контрактів та дотриманню графіків. На стадії експлуатації ключовими є страхування активів, виконання фінансових зобов'язань, хеджування. Завершальна стадія передбачає врегулювання зобов'язань та запобігання негативному екологічному впливу.

Методи аналізу ризиків поділяються на якісні та кількісні. Якісний аналіз передбачає ідентифікацію потенційних ризиків, дослідження причин їх виникнення та оцінку можливих наслідків. Цей підхід базується на експертних оцінках та часто передує кількісному аналізу.

У свою чергу, кількісні методи дозволяють провести чисельну оцінку ймовірних втрат і варіацій. Основу таких методів складають математична статистика, теорія ймовірностей та аналіз часових рядів. До основних інструментів належать: дисперсія, середнє очікуване значення, коефіцієнт варіації.

Таким чином, ефективне управління ризиками капітальних інвестицій потребує комплексного підходу, який включає всебічну оцінку потенційних загроз, використання сучасних методик аналізу, а також розробку відповідних механізмів реагування. Забезпечення належного рівня захищеності інвестиційних проєктів сприяє зменшенню ймовірності фінансових втрат та

підвищує загальну ефективність реалізації інвестиційної стратегії підприємства.

Висновки до розділу 2

У системі управління капітальними інвестиціями чільне місце відведено аналізу, який дає можливість оцінити їхню результативність, визначити основні тенденції та ідентифікувати можливі ризики, що можуть впливати на фінансовий стан підприємства.

У розділі досліджено структуру капітальних інвестицій за об'єктами вкладення за підприємствами України у період з 2012 по 2023 роки. Результати продемонстрували наступний розподіл вкладень: матеріальні активи займають домінуючу частку капітальних інвестицій, і стабільно становлять 92-96%.

Отже підприємства України переважно спрямовують капітальні інвестиції у модернізацію обладнання, що може свідчити про прагнення до технологічного оновлення та підвищення продуктивності.

Проаналізовано динаміку, склад і напрями капітальних інвестицій за регіональним і галузевим принципом, що дало змогу виявити структурні зрушення та диспропорції у розподілі інвестиційних ресурсів. Встановлено, що попри позитивну тенденцію загального зростання обсягів капітальних інвестицій в Україні, зберігається нерівномірність їхнього розподілу між регіонами та видами економічної діяльності, що свідчить про необхідність коригування державної політики у сфері інвестування.

Проведемо аналіз динаміки капітальних інвестицій ТОВ «РУДОМАЙН» за 2018-2023 роки та розраховано показники капіталомісткості доходів та коефіцієнти інвестиційного навантаження на витрати. Підприємство демонструє позитивну інвестиційну динаміку з тенденцією до поступового нарощення інвестиційного потенціалу; коефіцієнти інвестиційної ефективності показують позитивні зміни інвестиційного навантаження на витрати та капіталомісткості доходів.

Придбання необоротних активів у період 2021-2023рр. стало основним напрямком капіталовкладень підприємства – це 98% від усіх капітальних інвестицій. Так, наприклад для збільшення обсягів виробництва агломераційних руд підприємство збільшило обсяги видобутку з кар'єрів «Південний» та «Північний». Це стало можливим у результаті заміни застарілих автосамоскидів «Белаз» на автосамоскиди HOWO, SUNY, Ford, Sitrack. Також в період був збільшений парк спеціальної виробничої техніки.

Крім того, розглянуто сучасні методичні підходи до оцінювання ефективності капітальних вкладень, серед яких особливу увагу приділено таким показникам, як чистий дисконтований дохід, внутрішня норма рентабельності та період окупності. Встановлено, що ефективність інвестиційних рішень залежить не лише від обсягу вкладених ресурсів, але й від рівня ризиків, притаманних кожному конкретному проекту.

Наголошено на важливості якісного та кількісного аналізу інвестиційних ризиків, а також на застосуванні інструментів їх хеджування, таких як страхування, диверсифікація та резервування. Зроблено висновок, що вдосконалення підходів до управління інвестиційною діяльністю на підприємствах потребує системного поєднання фінансового аналізу, прогнозування, сучасних технологій обліку й управління ризиками.

ВИСНОВКИ

На даний час важливими є питання, які пов'язані із провадженням інвестиційної діяльності в Україні. Повномасштабна війна стала новим фактором впливу на рівень ділової активності та інвестиційного середовища в державі. Для ефективного управління капітальними інвестиціями підприємства важливе значення має система обліково-аналітичного забезпечення, заснована на достовірному визначенні їх вартості, механізмі їх відображення в обліку, звітності та дієвій системі аналізу.

В роботі проаналізовано нормативно-правові акти з бухгалтерського обліку щодо визначення сутності та складу капітальних інвестицій. Зміст нормативних визначень капітальних інвестицій містить їх відтворювальну структуру, яку можна класифікувати за наступними напрямками: капітальне будівництво; придбання основних засобів та нематеріальних активів; виготовлення основних засобів та нематеріальних активів; модифікація, модернізація, дообладнання машин і устаткування та транспортних засобів.

Для належної організації обліку за здійсненням капітальних інвестицій наведена їх класифікація за різними ознаками: за репродуктивною і технологічною структурами, за призначенням, за галузями національної економіки, відповідно до методів виконаної роботи, ступеня готовності, джерел інвестування та ін.

Для розкриття теми кваліфікаційної роботи використано практичні дані ТОВ «РУДОМАЙН» – підприємство з видобутку залізорудної сировини відкритим способом, яке довгі роки співпрацює як з вітчизняними, так і з західними партнерами. Основним індикатором, що характеризує фінансову стійкість товариства, є його платоспроможність. Для оцінки були розраховані коефіцієнти на основі даних річного балансу ТОВ «РУДОМАЙН». За результатами розрахованих значень коефіцієнтів зроблено висновок про фінансову стійкість та платоспроможність товариства.

Основою ефективної організації бухгалтерського обліку на підприємстві є сформована облікова політика. Систематизовано елементи облікової політики щодо капітальних інвестицій підприємства. Виявлено, що підприємству доцільно розробити власний класифікатор ремонтів для своїх об'єктів основних засобів, наприклад у вигляді Положення про ремонти і поліпшення основних засобів, яке може бути додатком до наказу про облікову політику, а також затвердити склад комісії, яка відповідатиме за розподіл витрат на поточні ремонти та капітальні інвестиції.

Товариство здійснювало капітальні інвестиції шляхом придбання, виготовлення та поліпшення об'єктів основних засобів та інших необоротних матеріальних активів; здійснюючи придбання та створення об'єктів нематеріальних активів. Тому в обліковій політиці були враховані особливості формування первісної вартості кожного із зазначених об'єктів інвестування, визначений перелік витрат, які були понесені підприємством при інвестуванні коштів або іншого майна.

Кожна господарська операція щодо капітальних інвестицій повинна бути оформлена відповідним первинним документом визначеної форми. Операції з капітального інвестування оформляються різними первинними документами залежно від виду капіталовкладень, каналів надходження активів, способів виконання будівельно-монтажних робіт.

Для того щоб працівники підприємства належно створювали й подавали первинні документи за операціями із капітальними інвестиціями у ТОВ «РУДОМАЙН» рекомендовано графік документообороту. Графік документообігу демонструє, що при створенні необоротних активів власними силами та будівництві господарським способом інформаційний масив значно більший, а в процесі обробки документів задіяні практично усі фахівці та бухгалтери підприємства.

Наведена методика обліку процесу капітального інвестування, яке відбувається на підприємстві за різними напрямками. Так, протягом останніх чотирьох років ТОВ «РУДОМАЙН» здійснювало операції з капітального

інвестування, які були пов'язані зі збільшенням транспортного парку, обладнання та модернізацією.

Для деталізації інформації щодо об'єктів капітального інвестування, що відбувалися у товаристві було запропоновано до субрахунків 151,152 відкривати аналітичні рахунки першого та другого порядків. Такий підхід значно спростить процес контролю як за внутрішніми витратами підприємства за об'єктами інвестування, так й за розрахунками з підрядниками.

Для узагальнення інформації щодо здійснення капітального інвестування підприємства, проведення оцінки його ефективності та подальшого планування пропоновано запровадити в управлінському обліку «Реєстр обліку здійснення капітального інвестування».

У фінансовій звітності капітальні інвестиції відображаються у Балансі підприємства (Звіті про фінансовий стан), де передбачений окремий рядок 1005 «Незавершені капітальні інвестиції» та у Примітках до річної фінансової звітності (Розділ III «Капітальні інвестиції»).

У системі управління капітальними інвестиціями чільне місце відведено аналізу, який дає можливість оцінити їхню результативність, визначити основні тенденції та ідентифікувати можливі ризики, що можуть впливати на фінансовий стан підприємства.

У розділі досліджено структуру капітальних інвестицій за об'єктами вкладення за підприємствами України у період з 2012 по 2023 роки. Результати продемонстрували наступний розподіл вкладень: матеріальні активи займають домінуючу частку капітальних інвестицій, і стабільно становлять 92-96%.

Отже підприємства України переважно спрямовують капітальні інвестиції у модернізацію обладнання, що може свідчити про прагнення до технологічного оновлення та підвищення продуктивності.

Проаналізовано динаміку, склад і напрями капітальних інвестицій за регіональним і галузевим принципом, що дало змогу виявити структурні зрушення та диспропорції у розподілі інвестиційних ресурсів. Встановлено, що попри позитивну тенденцію загального зростання обсягів капітальних

інвестицій в Україні, зберігається нерівномірність їхнього розподілу між регіонами та видами економічної діяльності, що свідчить про необхідність коригування державної політики у сфері інвестування.

Проведемо аналіз динаміки капітальних інвестицій ТОВ «РУДОМАЙН» за 2018-2023 роки та розраховано показники капіталомісткості доходів та коефіцієнти інвестиційного навантаження на витрати. Отримані дані продемонстрували позитивну інвестиційну динаміку з тенденцією до поступового нарощення інвестиційного потенціалу; коефіцієнти інвестиційної ефективності показують позитивні зміни інвестиційного навантаження на витрати та капіталомісткості доходів.

Придбання необоротних активів у період 2021-2023рр. стало основним напрямком капіталовкладень підприємства – це 98% від усіх капітальних інвестицій. Так, наприклад для збільшення обсягів виробництва агломераційних руд підприємство збільшило обсяги видобутку з кар'єрів «Південний» та «Північний». Це стало можливим у результаті заміни застарілих автосамоскидів «Белаз» на автосамоскиди HOWO, SUNY, Ford, Sitrack. Також в період був збільшений парк спеціальної виробничої техніки.

Крім того, розглянуто сучасні методичні підходи до оцінювання ефективності капітальних вкладень, серед яких особливу увагу приділено таким показникам, як чистий дисконтований дохід, внутрішня норма рентабельності та період окупності. Встановлено, що ефективність інвестиційних рішень залежить не лише від обсягу вкладених ресурсів, але й від рівня ризиків, притаманних кожному конкретному проекту.

Наголошено на важливості якісного та кількісного аналізу інвестиційних ризиків, а також на застосуванні інструментів їх хеджування, таких як страхування, диверсифікація та резервування. Зроблено висновок, що вдосконалення підходів до управління інвестиційною діяльністю на підприємствах потребує системного поєднання фінансового аналізу, прогнозування, сучасних технологій обліку й управління ризиками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И.А. Інвестиційний менеджмент: підручник К.: Эльга-Н,Ника-Центр. 2001. 448 с.
2. Бондар М. І. Концепція вдосконалення обліку капітальних інвестицій. Облік і фінанси АПК. 2007. № 11-12. С.230-234.
3. Бульба Ю.М. Теоретичні основи інвестування та капітальні інвестиції в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки, Випуск 2. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/5037>
4. Височан О.С., Р.І. Гнатюк. Первинний облік капітальних інвестицій. Вісник ХДУ Серія Економічні науки : № 1 (2013). С.85-87 URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/512>
5. Дерій В.А., Камінська Т.Г. Облік і аналіз капітальних інвестицій для забезпечення розвитку процесу виробництва. Проблеми економіки. 2015. № 3. С. 258-266. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-3_0-pages-258_266.pdf
6. Документальне оформлення руху основних засобів бюджетної установи. Баланс-бюджет. URL: <https://services-budget.uteka.ua/ua/publication/zrazky-34-biudzhetna-sfera-150-dokumentalnoe-oformlenie-dvizheniya-osnovnyh-sredstv-byudzhetnogo-uchrezhdeniya>
7. Измайлов Я. О. Облік і аналіз капітальних інвестицій: організація і методика (на матеріалах гірничо-збагачувальних підприємств): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. К., 2009. 20 с.
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства Фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 09.04.2025).

9. Боронос В.Г., Бульбах О.О., Демідова О. А. Аналіз та класифікація факторів впливу на капітальні інвестиції підприємств. URL: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/30.pdf
10. Кравченко, О. В., Овчарова, Н. В., Бага, А. В., Кравченко, Д. О. Облік капітальних інвестицій та його вдосконалення. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 1. С. 104–110. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.1-12
11. Куцик П. О, Бачинський В.І., Зеленко С. В. Проблеми організації обліку капітальних інвестицій та напрями їх вирішення. Вісник ЛТЕУ. Економічні науки: № 75 (2024). DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-75-01>
12. Лібанова Е.М. Модернізація економіка України в контексті соціальних викликів. Демографія та соціальна економіка. 2011. № 1. С. 24 – 38. URL: <https://dse.org.ua/arhcive/15/2.pdf>
13. Лузан Ю.Я. Облікова політика підприємства: навч. посіб. Київ: 2007. 326 с.
14. Мазур, Н. А., & Кушнір, О. К. (2022). Капітальні інвестиції в економіці України: значення та вплив в умовах змін. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, 1(4). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-03-05>
15. Мошенський С.З. Олійник О. М. Економічний аналіз: підручник. Житомир: ПП «Рута», 2007. 704 с
16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Мінфін України; Положення від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення 07.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 04.05.2025).
17. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Наказ Мінфін України; Положення від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Наказ Мінфін України; Положення від 27.04.2000 р. №92.

URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

19. Нашкерська В.Г. Фінансовий облік: підручник. К: Кондор, 2005.387с.

20. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

21. Плаксієнко В. Я., Павленко О. П. Економічне значення нарахування амортизації основних засобів аграрних підприємств в умовах глобалізації. Агросвіт. 2010. № 8. С. 28-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2010_8_8
URL:

22. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 №1591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 09.04.2025).

23. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 09.04.2025).

24. Подолянчук О. А., Гудзенко Н. М. Капітальні інвестиції: нормативно-правове регулювання та облік. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки та практики. 2021. № 2. С. 166-181 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2021_2_14

25. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Наказ Мінфін України; Положення від 02.09.2014 р. № 879. URL: <http://minfin.com.ua>.

26. [Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні](#). Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

27. Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій. Наказ, Методика, Державний комітет статистики України № 494 від 25.12.2009. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0494202!09>

28. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03>.

29. Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів». Постанова, Кабінет Міністрів України; Стандарт від 29.11.2006. №1655.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1655!2006!%D0%BF>

30. Про затвердження Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту: Наказ Мінтрансу України від 30.03.1998 р. № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0268-98#Text>.

31. Про затвердження Примірною переліку послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій та послуг з ремонту приміщень, будинків, споруд: Наказ Держжитлокомунгоспу України від 10.08.2004 р. № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1046-04#Text>.

32. [Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання](#). Мінфін України; Наказ, Порядок, Акт [...] від 13.09.2016 № 818. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text>

33. [Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання](#). Наказ Мінфін України від 13.09.2016 № 818. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#n141

34. Радевич Т.В. Капітальні інвестиції в Україні: сучасні тенденції та перспективи розвитку. Сталий розвиток економіки. 2015. № 2. С. 317 – 322. URL: <https://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/562>

35. Розміщення продуктивних сил і регіональної економіки: підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А. Заяць, Ю.І. Пітюренко та ін. К.: КНЕУ, 2005. 988 с.

36. Сергєєва Н. В. Удосконалення підходів до визнання та обліку капітальних інвестицій. Економіка АПК. 2020. № 1. С. 65-73. URL: nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2020_1_9

37. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: виклики та пріоритети сталого ендогенного зростання регіонів України в умовах сучасних реформ: наук. доп. / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. В. С. Кравців. Львів, 2018. 157 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180701.pdf>

38. ТОВ «РУДОМАЙН» [Електронний ресурс]: профіль компанії на сайті OpenDataBot. URL: <https://opendatabot.ua/c/37064892> (дата звернення: 20.05.2025). – Назва з екрана.

39. Rudomain.com.ua [Електронний ресурс] : офіційний сайт. URL: <https://rudomain.com.ua/> (дата звернення: 20.05.2025).

40. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: навч. посібник. К.: Знання – Прес. 2003. 622 с.

41. Чернишев, Д. В. Окара, І. В. Молчанюк В. Г. Аналіз стану капітальних інвестицій в економіку регіонів України. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/68.pdf

42. Шишкова Н. Л., Шевченко О. Гармонізація обліку капітальних інвестицій підприємства. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2020. № 4 (72). URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/4/EV20204_061-075.pdf.

43. Ярмолук О. Ф., Дмитренко О. М. Особливості ідентифікації капітальних інвестицій в бухгалтерському обліку. Ефективна економіка. 2020. № 9. (дата звернення: 10.05.2025). DOI: [10.32702/2307-2105-2020.9.58](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.9.58)

44. Ярмолук О. Ф., Шишка Р. С. Організаційно-методичні аспекти обліку капітальних інвестицій. Облік і фінанси. 2019. № 1 (83). С. 71-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_1_12

Додатки

Додаток А

Корпоративна структура ТОВ «РУДОМАЙН»

Додаток Б

Фінансова звітність ТОВ «РУДОМАЙН»

Форма 1. Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю «Рудомайн»	Дата (рік, місяць, число)	2023 12 31
Територія	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	за ЄДРПОУ	37084892
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КАТОТТГ	120601/001/02/02/0
Вид економічної діяльності	Добування залізних руд	за КОПФГ	240
Середня кількість працівників ¹	1068	за КВЕД	07.10
Адреса, телефон	проспект Поштовий, буд. 1, к. 430, м. КРИВИЙ РІВ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обш. 50000		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «x» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

БАЛАНС (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2023 року

		Форма № 1 Код за ДКУД 120100			
Актив		Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	1000	6.10	8 287	6 702	
первісна вартість	1001		12 733	12 750	
накопичена амортизація	1002		(4 446)	(6 051)	
Незавищені капітальні інвестиції	1005	6.11	90 317	69 054	
Основні засоби	1010	6.12	637 538	570 565	
первісна вартість	1011		864 430	633 474	
знос	1012		(226 892)	(362 889)	
Довгострокові біологічні активи	1020				
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030				
інші фінансові інвестиції	1035	6.13	226 571	217 423	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040				
Відстрочені податкові активи	1045	6.9	6 850	22 714	
Інші необоротні активи	1090				
Усього за розділом I	1095		969 563	887 820	
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	6.15	425 126	537 992	
Виробничі запаси	1101		71 844	79 038	
Незавершено виробництво	1102		27 532	14 704	
Готова продукція	1103		325 750	444 250	
Товари	1104				
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6.16	578 544	632 607	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	6.17	77 750	17 034	
з бюджетом	1135	6.17	46 350	41 436	
у тому числі з податку на прибуток	1136				
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140				
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145				
інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6.17	299 426	332 097	
Поточні фінансові інвестиції	1160				
Гроші та їх еквіваленти	1165	6.18	63 054	54 434	
Готівка	1166				
Рахунки в банках	1167		63 054	54 434	
Витрати майбутніх періодів	1170	6.19	2 168	2635	
Інші оборотні активи	1190	6.19	5	2 804	
Усього за розділом II	1195		1 487 423	1 622 289	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття					
Баланс	1300		2 456 986	2 510 109	

Пасив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	6.20	21 907	21 907
Капітал у дооцінках	1405			
Додатковий капітал	1410	6.20	1 071	(2 471)
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		2 104 454	2 019 620
Неоплачений капітал	1425			
Усього за розділом I	1495		2 127 432	2 039 056
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Пенсійні зобов'язання	1505	6.21	31 090	58 498
Довгострокові кредити банків	1510			4 220
Інші довгострокові зобов'язання	1515	6.22	82 630	71 332
Довгострокові забезпечення	1520			2 907
Цільове фінансування	1525	6.23	18 781	30 030
Усього за розділом II	1595		133 401	166 987
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600			12 025
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	6.14	128	54 012
товари, роботи, послуги	1615	6.24	18 379	30 032
розрахунками з бюджетом	1620	6.25	5 184	27 001
у тому числі з податку на прибуток	1621			1 867
розрахунками зі страхування	1625	6.8	2 670	3 413
розрахунками з оплати праці	1630	6.8	8 512	11 702
за одержаними авансами	1635		500	5 813
за розрахунками з учасниками	1640			
із внутрішніх розрахунків	1645			
Поточні забезпечення	1660	6.25	29 337	32 549
Доходи майбутніх періодів	1665			
Інші поточні зобов'язання	1690	6.26	131 443	76 519
Усього за розділом III	1695		196 153	304 066
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
	1700			
Баланс	1900		2 456 986	2 510 109

Керівник

/Колос В.В./

Головний бухгалтер

/Гуленко Т.Є./

Форма 2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

		Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю «Рудомайн» (найменування)	2023 12 31 за ЄДРПОУ	37064882

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (Звіт про сукупний дохід) за 2023 рік

Форма № 2 Код за ДКУД | 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6.1	2 282 931	2 405 494
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	6.1	(1 265 654)	(1 127 650)
Валовий:				
прибуток	2090		1 027 277	1 277 844
збиток	2095			
Інші операційні доходи	2120	6.2	51 381	205 042
Адміністративні витрати	2130	6.3	(110 098)	(129 893)
Витрати на збут	2150	6.4	(747 869)	(650 752)
Інші операційні витрати	2180	6.5	(101 417)	(18 459)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190		119 284	683 782
збиток	2195			
Дохід від участі в капіталі	2200			
Інші фінансові доходи	2220	6.6	5 149	2 155
Інші доходи	2240	6.7	2 244	2 267
Фінансові витрати	2250	6.6	(9 871)	(5 262)
Витрати від участі в капіталі	2255		(9 051)	
Інші витрати	2270	6.7	(171 548)	(223 242)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290			459 670
збиток	2295		(63 791)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	6.9	(12 438)	(79 167)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305			
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350			380 503
збиток	2355		(76 229)	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400			
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405			
Накопичені курсові різниці	2410			
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415			
Інший сукупний дохід	2445	6.21	(2 471)	11 558
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		(2 471)	11 558
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455			
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		(2 471)	11 558
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		(78 700)	392 061

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Матеріальні затрати	2500		750 740	702 481
Витрати на оплату праці	2505	6.9	279 392	290 856
Відрахування на соціальні заходи	2510		61 177	64 832
Амортизація	2515		153 152	127 238
Інші операційні витрати	2520		1 171 034	964 831
Разом	2550		2 415 495	2 155 288

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650		-	-

Керівник

Головний бухгалтер

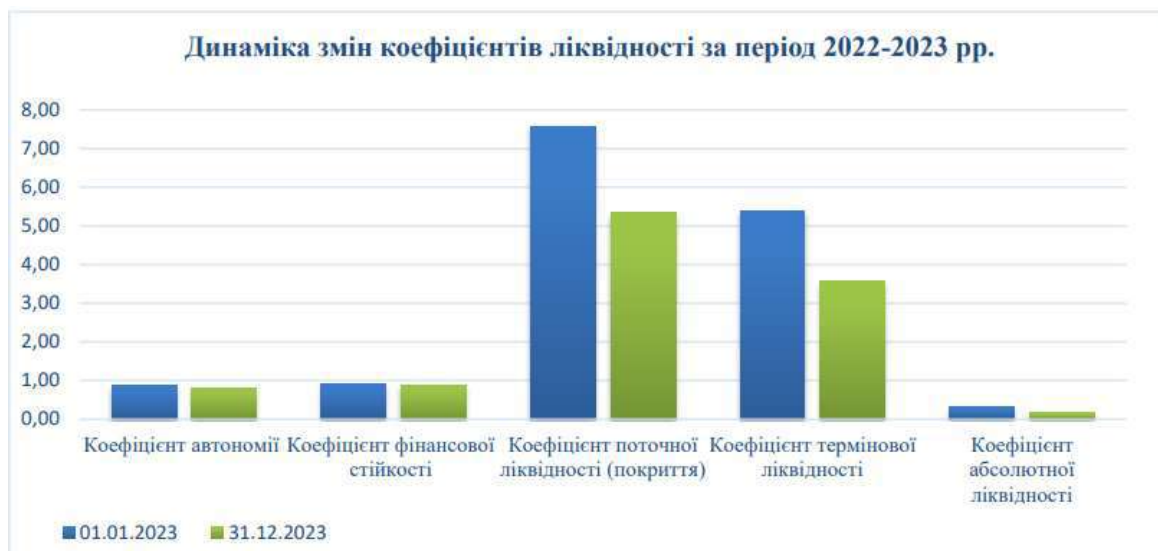

[Handwritten signature]

/Колос В.В./

/Гуленко Т.С./

Додаток В

Динаміка змін коефіцієнтів ліквідності ТОВ «РУДОМАЙН» за період 2022-2023 рр.

Додаток Г

Елементи облікової політики щодо капітальних інвестицій підприємства

Об'єкт обліку	Елементи облікової політики
Загальні організаційні аспекти ведення обліку на підприємстві (у розрізі всіх об'єктів капітальних інвестицій)	Форма ведення бухгалтерського обліку
	Перелік використовуваних первинних документів та облікових реєстрів за об'єктами капітальних інвестицій (перелік типових форм, а також перелік і бланки форм документів, самостійно розроблених підприємством)
	Організація документообігу та зберігання документів щодо обліку капітальних інвестицій
	Затвердження положень щодо оцінки об'єктів капіталовкладень
	Робочий план рахунків, визначення субрахунків аналітичного обліку капітальних інвестицій
	Періодичність і порядок проведення інвентаризації капітальних інвестицій за об'єктами (склад постійної інвентаризаційної комісії, порядок формування робочих комісій, періодичність і тривалість інвентаризацій за кожним із об'єктів інвентаризації)
	Затвердження переліку осіб, яким надано право підпису документів, що оформляють операції з капітальними інвестиціями (за об'єктами) та осіб, відповідальних за складання і подання фінансової, статистичної, податкової звітності щодо капітальних інвестицій
Пооб'єктний облік капітальних інвестицій	
Капітальні інвестиції в інвестиційну нерухомість	<p>Критерії розмежування інвестиційної та операційної нерухомості для неподільних об'єктів. Оцінка об'єктів інвестиційної нерухомості за справедливою або первісною вартістю (собівартістю), порядок їх переоцінки. Методи, склад комісії для визначення справедливої вартості інвестиційної нерухомості у розрізі об'єктів зазначеної нерухомості</p> <p>Розмежування вкладень в інвестиційну нерухомість на такі, що здатні капіталізуватися¹ (збільшувати собівартість об'єкта інвестиційної нерухомості) та покращують (підвищують) спочатку прийнятні нормативні показники функціонування (строк корисної служби, потужність, якість застосування тощо) об'єкта інвестиційної нерухомості, суми капітальних ремонтів, та витрати, які не змінюють якісні характеристики інвестиційної нерухомості</p>
Капітальні інвестиції в основні засоби	<p>Визначення класів та груп основних засобів. Визнання та зарахування на облік основних засобів, формування собівартості засобів, проведення переоцінки. Порядок зарахування вартості робіт з проектно-дослідних робіт та техніко-економічного обґрунтування придбання або будівництва об'єктів основних засобів до капітальних інвестицій</p> <p>Порядок зарахування передоплати за основні засоби до складу капітального інвестування</p> <p>Розмежування витрат, пов'язаних з основними засобами, понесеними після первісного визнання об'єкта основних засобів на: утримання і техобслуговування, поточний ремонт, капітальний ремонт, модернізацію, ін.; порядок їх капіталізації. Формування Положення про ремонти і поліпшення основних засобів у вигляді додатка до Наказу про облікову політику</p>
Капітальні інвестиції в інші необоротні активи	<p>Критерії розмежування об'єктів основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів за видами та групами, склад спеціальної комісії на підприємстві, яка відповідає за розподіл</p> <p>Оцінка вартості малоцінних необоротних матеріальних активів та капіталізація вкладень при їх придбанні, під час здійснення передоплати, поліпшень</p>
Капітальні інвестиції в нематеріальні активи	<p>Визнання та оцінка нематеріальних активів за собівартістю придбання, їх переоцінка. Розподіл витрат, понесених підприємством при створенні нематеріального активу (на витрати стадії дослідження та витрати стадії розробки), порядок їх зарахування до капітальних інвестицій. Визначення статей, що не є елементами вартості нематеріального активу</p> <p>Порядок зарахування передоплати за нематеріальні активи до складу капітальних інвестицій в нематеріальні активи</p>

Додаток Д

Реквізити первинних документів

<i>Реквізити документів</i>	
Обов'язкові (визначені ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»)	<ul style="list-style-type: none"> -назва документа (форми); дата і місце складання; -назва підприємства, від імені якого складений документ; -зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції; -посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; -особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції
Додаткові (визначені Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку)	<ul style="list-style-type: none"> -ідентифікаційний код підприємства, установи з Державного реєстру; -номер документа; -підстава для здійснення операцій; -дані про документ, що засвідчує особу-одержувача тощо

Додаток Ж

Ліцензії придбані ТОВ «РУДОМАЙН»

Ліцензії

№ ліцензії, строк дії	Діяльність	Коментарі	Ліцензіар
0333.21.12 з 14.07.2021 по 14.07.2026	Експлуатація машин, механізмів, устаткування; Устаткування для видобутку та транспортування корисних копалин відкритим способом, Устаткування для дроблення, сортування, збагачення корисних копалин і огрудування руд та концентратів, технологічне обладнання з переробки природного каменю.		Держгірпромнагляд України, Територіальне управління по Дніпропетровській області Реєстр дозволів на виконання робіт підвищеної небезпечності та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпечності
0713.19.12 з 23.07.2019 по 23.07.2024		за адресою: Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Іонова Балка, буд. 15А	Держгірпромнагляд України, Територіальне управління по Дніпропетровській області Реєстр дозволів на виконання робіт підвищеної небезпечності та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпечності
0714.19.12 з 23.07.2019 по 23.07.2024		за адресою: Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Іонова Балка, буд. 15А	Держгірпромнагляд України, Територіальне управління по Дніпропетровській області Реєстр дозволів на виконання робіт підвищеної небезпечності та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпечності
0630.18.12 з 15.08.2018 по 15.08.2023			Держгірпромнагляд України, Територіальне управління по Дніпропетровській області Реєстр дозволів на виконання робіт підвищеної небезпечності та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпечності
0560.18.12 з 25.07.2018 по 25.07.2023			Держгірпромнагляд України, Територіальне управління по Дніпропетровській області Реєстр дозволів на виконання робіт підвищеної небезпечності та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпечності
0370.14.15 з 06.06.2014 по 06.06.2019	Експлуатація машин, механізмів, устаткування; Конвеєрні стрічки для вугільної, гірничої, нерудної, металургійної та кожодомашньої промисловості; Устаткування для дроблення, сортування, збагачення корисних копалин і огрудування руд та концентратів, технологічне обладнання з переробки природного каменю.		Держгірпромнагляд України, Криворізьке територіальне управління Реєстр дозволів на виконання робіт підвищеної небезпечності та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпечності
0369.14.15 з 06.06.2014 по 06.06.2019	Види робіт: Роботи в діючих електроустановках напругою понад 1000 В та в зонах дії струму високої частоти; Роботи із збагачування корисних копалин, зварювальні, газополум'яні, наплавні роботи		Держгірпромнагляд України, Криворізьке територіальне управління Реєстр дозволів на виконання робіт підвищеної небезпечності та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпечності
з 01.06.2022	внутрішні перевезення пасажирів автобусами; міжнародні перевезення пасажирів автобусами	Стан: Чина Підлісент, Євген ЗБОРОВСЬКИЙ (Голова)	Державна служба України з безпеки на транспорті Реєстр ліцензій (внутрішня безпека)